

ΛΑΤΙΝΙΚΑ

Συνέχεια και τέλος ἴδε σελ. 49

Ἐγώ. — Ὅχι σ' ὄλα ! Γιά τὸ κ και τὸ τ, ναι ! Γιά τὸ b τὸ λατινικὸ, ἀλλάζουμε και τὸ κάναμε β· εἶναι ὅμως πολλὰ χρόνια πού ἔγινε ἡ ἀλλαγὴ, κοντεύουν τώρα χίλια και πενταχόσια· ὕστερα, πολὺ πῶς ὕστερα, ἦρθε μιὰ ἐποχὴ πού δὲ μᾶς πείραζε πιά νὰ χρίσουμε μιὰ συλλαβὴ μὲ τὸ β και πού δὲν τᾶλλάζουμε πιά. Γιά τοῦτο, ἄμα ακούσετε νὰ λέμε β ἐκεῖ πού γράφουμε μπ, σημαίνει πῶς πήραμε τὴ λέξη ἀπ' τοὺς Ἴταλους· ἡ barca κατάντησε βάρκα· ὁ μπαρμπέρης ἔμεινε ὅμως barberis, ἀξοχρίστος και μὲ τὸ b πού ἔχει ἡ barba τοῦ Ἴταλοῦ. Ἄν τὸ λέγαμε βαρβέρης, δὲ θὰ μπορούσαμε νὰ καταλάβουμε γιατί· εἶναι λατινικὴ ἡ βάρκα και δὲ θὰ μᾶς εἶτανε δυνατὸ νὰ ξεχωρίσουμε τὰ λατινικὰ ἀπ' τὰ ἱταλικὰ. Βλέπετε τί πολὺτιμος πού εἶναι αὐτὸς ὁ μπαρμπέρης ! Νὰ τὸν κάνομε τόσα κουρέα, πᾶν τὰ λατινικὰ μας και ἀρχίζουμε πάλι νὰ μιλοῦμε γιὰ ξένες λέξεις, διχως νὰ ξέροισιμε καλὰ καλὰ γιὰ ποιὲς λέξεις μιλοῦμε.

Κώστας. — Γιά τοῦτο λέμε τὸ λοιπὸν και μπράτσο ἀντὶς βράτσο :

Ἐγώ. — Ναι ! Τὸ μπράτσο τὸ πήραν πρῶτα οἱ Ῥωμαῖοι ἀπὸ μᾶς· δὲν εἶχαν καμιὰ λέξη γιὰ νὰ ὀνομάσουν τὸ πῶς μικρὸ μέρος τοῦ μπράτσου ἀπ' τὴν πλάτη ἴσκι μὲ τὸν ἀγκῶνα· ἄκουσαν τὸ ἐπίθετο βράχιον και τὸ εἶπαν braccium. Αὐτὸ τὸ braccium, τόκαμαν οἱ Ἴταλοὶ braccio· ἐμεῖς πού δὲν ἔχομε τὸ ch στὴν κοινὴ μας τὴ γλῶσσα, τὸ λέμε μπράτσο μὲ τ και σ. Ἐχομε ὅμως τὸ β, ἀφοῦ κάθε τόσο λέμε κουμπι, κόμπος, γαμπρός πού εἶναι και πολὺ ἀρχαῖα, γιατί ἐκεῖ πού εἶπαν ἔνα μ μπροστὰ στὸ B ταρχαίο, κομβίον, κόμβος, γαμβρός, τὸ βαστάζαμε και μᾶς· λέμε μάλιστα και τὸν πατέρα, τὴν πατρίδα και μὲ B τὰ προφέρουμε, μῶλον ὅτι τὰ γράφουμε και αὐτὰ μὲ π. Ἄν ἡ γλῶσσά μας δὲν εἶχε αὐτὸ τὸ B, θὰ εἶταν ἀδύνατον νὰ τὸ μάθοιμε ἀπ' τοὺς ξένους· ὅταν παίρνομε μιὰ ξένη λέξη, βλέπετε πού τὴν κάνομε ἀμέσως ἐλληνικὴ, ἀφοῦ τὴ συνειθίζουμε πάντα μὲ τὴν προφορὰ τὴ δικὴ μας, και ὄχι μὲ τὴν ξένη προφορὰ.

Κώστας. — Σταθῆτε και γὼ τώρα νὰ σας πῶ κάτι, πού νὰ χαρῆτε. Ἀφοῦ σας ἀρέσουν τόσα τὰ λατινικὰ, σας λέω πιά πού και τὸ τσιγάρο εἶναι λατινικὸ. Γιατί ὄχι; Μάλιστα τὸ λέ-

γαμε πρῶτα κιγάρον μὲ κ σὺν τοὺς Λατίνοισι ! Ἀφοῦ ἔλλαξε τὸ β κ' ἔγινε βάρκα ἡ barca, γιατί νὰ μὴν ἀλλάξη και τοῦτο ;

Ἐγώ. — Ναι ! Μὰ ἐλάτε δὲ πού ὁ Κικέρωνας βέβαια δὲν κάπνιζε. Ἐπειτα, δὲν εἶδαμε πού τὸ c τὸ λατινικὸ στὴ γλῶσσα μας δὲν ἀλλάζει; Τὸ τσιγάρο τὸ πήραμε ἀπ' τοὺς Ἴταλοὺς και τὸ χου και κείνοι παρμένο ἀπ' τὴν Ἰσπανία. Εἶναι μάλιστα και πολὺ κόμμοδο νὰ τὸ λέμε τσιγάρο, γιατί ἄλλιως θὰ εἶταν ἄνοστο.

Παυλῆς. — Νὰ πού σας ξέφυγε και σας πάλι ἔνα ἱταλικὸ.

Ἐγώ. — Ποιὸ ;

Παυλῆς. — Ἄκουσα νὰ πῆτε κόμμοδο.

Ἐγώ. — Ἴταλικὸ, τὸ κόμμοδο ; Καλέ, δὲ βρασιέστε ; Κόμμοδο ξέροι και ὁ Σουῖδας· στοῦ Ἰουστινιανοῦ τὴν ἐποχὴ ἔλεγαν κομμοδάτον και τόση ἄλλα, μὰ και νὰ μὴν τῶλεγαν, ἀπὸ τὸ ὁ μόνον και μόνον φαίνεται πῶς εἶναι και τοῦτο λατινικὸ. Δὲ θυμάστε τί εἶπαμε γιὰ τὸ β ; Και δῶ εἶναι ἡ ἴδια ἱστορία. Ἄν εἶταν τὸ κόμμοδο ἱταλικὸ, θὰ τὸ λέγαμε κόμμοτο, μὲ ἴ σὺν τοὺς Ἴταλοῦς, ὅπως λέμε ἀντίο και ὄχι ἀδίο, γιατί σήμερα, ὅταν ἔρθῃ ἀπ' τὴν Ἰταλίαν καμιὰ λέξη μὲ d, δὲν τὴν ἀλλάζουμε πιά. Τὸ λατινικὸ ὅμως τὸ d και τὸ b, δὲν τᾶφήσαμε πουθενά.

Κώστας. — Ἀρχίζω τώρα και γὼ νὰ μὴ φοβόμαι πιά τίς ξένες λέξεις, ἀφοῦ βλέπω πῶς εἶνε τόσο ἀρχαῖες και τίς ἔχει ἡ γλῶσσά μας τόσα χρόνια.

Ἐγώ. — Ἐχετε πολὺ δίκιο νὰ μὴν τίς φοβᾶστε. Δὲν ξέρω γιατί σήμερα μᾶς κακοφαίνεται νὰ συνειθίζουμε ξένες λέξεις· και γιατί τῶχομε ντροπὴ. Μήπως κ' οἱ ἀρχαῖοι δὲν εἶχαν ἔνα σιωρὸ ξένες λέξεις ; Σὲ κάθε ἐποχὴ πήραν οἱ Ἕλληνες ἀπ' τοὺς ἄλλους λαοὺς.

Κώστας. — Σὲ κάθε ἐποχὴ ; Τί ; και οἱ ἀρχαῖοι οἱ Ἕλληνες ; Αὐτὸ πιά δὲν τὸ πιστεύω θὰ μᾶς πῆτε τώρα πού και ὁ Ὀμηρος γνῶριζε ξένες λέξεις ;

Ἐγώ. — Και πῶς νὰ μὴ σας τὸ πῶ, ἀφοῦ εἶναι ; Κι ὁ Ὀμηρος εἶχε και πολὺ πρῶτα ἀπ' τὸν Ὀμηρο εἶχαμε λέξεις πού εἶτανε, μὲ συμπάθειο, κ' ἐβραχίτες.

Κώστας. — Αὐτὸ θέλω νὰ τὸ μάθω, γιατί μοῦ φαίνεται πολὺ παράξενο.

Ἐγώ. — Νὰ σὰς ἀραδιάσω ὅσα θέλετε, φυτὰ, πετραδία, ῥήματα καὶ κοινὰ ὀνόματα· ἔσσωπος, ἔβρασ, κυπάρισσος, λίθανος, λίθανον καὶ λίθανον, μύρρα, κασία... πού προφταίνω νὰ τὰ πῶ ὅλα; σάπφειρος, σμάραγδος, μέταλλον, ἰρυσός, πού βρίσκεται καὶ στὸν Ὀμηρὸν στὸν Ὀμηρὸν βρίσκεται πάλι κ' ἡ ἀρβάνη, πού εἶναι τοῦ Ἀβραάμ χάρισμα· τὸ ῥῆμα τιθαυώσω, πού τῶγει κι αὐτὸ ὁ Ὀμηρὸς στὴν Ὀδύσεια, «ἔνθα δ' ἔπειτα τιθαυώσσοι μελίσσαι», καὶ τὸ τιθαυώσω φαίνεται ἐβραϊκό. Ὀρίζετε κι ἄλλα; κλωβός (τὸ κλουβί μας), αἰκκος, μίχαιρα, ἴσως καὶ ῥόδον. Πολλά, βλέπετε, πού τὰ λέμε ἀκόμη καὶ σήμερα.

Κώστας. — Γιὰ τὸνομα τοῦ Θεοῦ! Κι ἀπὸ πού ξέστε πῶς δὲν εἶναι ἐλληνικά;

Ἐγώ. — Μὴ θαρρῆτε πῶς τώρα σὰς τὰ θρίσκω. Τὰ διάβασα στὸ βιβλίον ἐνός μεγάλου σοφοῦ, πού ἔχει ὄνομα καὶ σὲ μὰς καὶ πού μάλιστα ἀγαπᾷ πολὺ καὶ τὴν ἀρχαία τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἑλλάδα τὴ δική μας, σ' ἓνα βιβλίον τοῦ Renan. Δὲν τῶραψε ὅμως γιὰ νὰ μὰς κατηγορήσῃ, γιατί δὲν εἶναι καὶ πρᾶμα πού νὰ μὰς κατηγορήσῃ κανεὶς.

Δὲ θυμάστε πού κι ὁ Ἡρόδοτος κι ὁ Διόδοτος ἔχουν περσικά; λέξεις; ὁ Ἡρόδοτος στὶς ἱστορίες του ἔβαλε καὶ μιὰ περσικὴ λέξη πού τὴν κάμαμε κατόπι ἐμεῖς ἀγγαμιά καὶ τὴ συνειθίζουμε ἀκόμη καὶ σήμερα. Στὸν καιρὸ πού ζοῦσε ὁ Πολύβιος, ἔπειτα, στοῦ Πλούταρχου τὸν καιρὸ, πόσα λατινικά δὲ φιλοξένησε ἡ γλῶσσα μας! Ὁ Πολύβιος δὲν τὰ καταφρονεῖ καὶ τὰ βάζει στὸ βιβλίον του. Πόσα δὲν ἔχει ὁ Πλούταρχος, ἂν καὶ μὰς λέει πῶς μισοξέρει τὰ λατινικά καὶ δὲν τὰ σπούδασε μὲ τὰ σωστά του! Ἴσως καὶ τὸ σπῆτι ακούσθηκε τότε πρώτη φορά. Ὁ Χρυσόστομος καὶ κείνος δὲν ντρέπονταν νὰ πῆ φορσάτο σὰν τοὺς Ῥωμαίους; κάπου τὸ γράφει: «οὐδὲν στρατείας καὶ φορσάτου ὁ παρὼν βίος διενήνοχε». Τί νὰ σὰς πῶ τώρα γιὰ τοὺς Βυζαντινοὺς; Λατινικά εἶχαν ἓνα πλήθος. Μὰ εἶχαν καὶ τούρικα καὶ δὲν τοὺς πείραζε διόλου πού τὰ εἶχαν εἶταν κ' ἓνας τίτλος στὸ Βυζάντιο πού λέγονταν ὁ μέγας ὁ τσαούσιος, κ' εἶταν κάμποσος τίτλος.

Ἔτσι καὶ μὲν μού φαίνεται πολὺ φυσικὸ νὰ συνειθίζουμε μιὰ ξένη λέξη, ὅταν τὴν ἔχουμε ἀνάγκη, γιὰ νὰ πῶμε ἐκεῖνο πού θέλουμε. Τί τάχτικι; Θὰ ξεπέσομε ἐκεῖ πού ὁ Ὀμηρὸς, ὁ Ἡρόδοτος, ὁ Πολύβιος, ὁ Χρυσόστομος, κι ὁ Ἰουστινιανὸς δὲν ξέπεσαν; Τί θὰ πῆ; Ἄς μιλοῦμε καὶ μεῖς γιὰ τὸν μπαρτέρη καὶ γιὰ τὸ τσιγγᾶρο κι ἄς μὴ χολοσκάνουμε.

Ἀμερικανός. — Ω yes! ἀγαπῶ πολὺ τὰ τσιγγᾶρα τῆς Ἀθάνης με ἀίτρινη chartreuse.

Ἐγώ. — Νὰ πάλι λατινικό!

Παυλῆς. — Ποιό; Ἡ chartreuse;

Ἐγώ. — Ὅχι δὲ! ἡ θεωρία τῆς, γιατί καὶ τὸ κίτρο ἀπ' τὴ Ῥώμη μὰς ἤρθε κι ὁ Δίων ὁ Κάσιος ἤξερε τὰ κίτρινα ζῦλα. Ἐχει μάλιστα καὶ τὸ κίτρο τὴν ἱστορία του· πρῶτα τῶμαθαν οἱ Λατίνοι ἀπ' τὸ δικό μας τὸ κέδρον καὶ τὸ κέδρον τὸ ἐλληνικό, μὰς τῶφεραν οἱ Ἑβραῖοι στὰ παλιά τὰ χρόνια. Βλέπετε πῶς σεργιανίζουν οἱ λέξεις ἀπ' τὴ μιὰ χώρα στὴν ἄλλη. Παίρνει ὁ ἓνας, δίνει ὁ ἄλλος καὶ πλουτίζει ὁ κόσμος.

Κώστας. — Αὐτὸ πού λέτε μοιάζει μὲ τὴ συνήθεια πού ἔχουν οἱ στρατιῶτες σὰ βιγλίζουν καὶ λέει μιὰ λέξη ὁ ἓνας τοῦ ἄλλουνοῦ, κ' ἔπειτα φεύγει. Ἀλλάζει ἡ βίγλα κ' ἡ λέξη μνήσκει πάντοτε ἡ ἴδια.

Ἐγώ. — Καλέ, σὰ νὰ τὸ κάνετε ἐπίτηδες καὶ μὰς λέτε σήμερα τόσα λατινικά.

Κώστας. — Εἶπα ἀκόμη λατινικό;

Ἐγώ. — Μιλήσατε ἴσια ἴσια σὰν πού μιλοῦτε στὰ 200 ὁ Ἰούλιος ὁ Ἀφρικανός. «Αἱ βίγλαι τῆς στρατιᾶς» λέει «κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν ὑπὸ τοῦ ἱππικοῦ πλήθους ὀφείλουσι γίνεσθαι.»

Κώστας. — Οὐρ! δὲ βγάξω πιά μελιά! μὲ πνίγεται μὲ τίς λέξεις σας.

Παυλῆς. — Καλὴ τὴν ἔπαθε! Πνίξε μας τώρα καὶ σὺ, γιατί σοῦ πρέπει καὶ σένα νὰ μὰς πῆς δυὸ τρεῖς λατινικούρες. Ἀλλιῶς πέφτει μικρός.

Κώστας. — Λατινικούρες; Ἄλλο τίποτε; Ἄμα δὴ καμιά λέξη πού μοιάζει ἰταλική, τὴ λέω ἀμέσως λατινική κ' ἔτσι γίνεται ἡ δουλειά.

Παυλῆς. — Νὰ σ' ἀκούσουμε!

Κώστας. — Ὅτι τύχη, αἰκκος, καμίνι...

Παυλῆς. — Τί ἔχετε καὶ σὰς ἐπικύσαν τὰ γέλια;

Ἐγώ. — Δὲν καταλάβατε πού μὰς τὸ λέει ἀπὸ δὴ νὰ γελάσουμε; αἰκκος καὶ καμίνι λατινικά; Ἐχει αὐτὰ ὁ Ἡρόδοτος καὶ πού μόρρεσε νὰ τὰ δανειστῆ ἀπ' τοὺς Ῥωμαίους;

Παυλῆς. — Ἐδῶ σὲ θέλω, Κώστα μου. Τί ἀποκρίνεσαι;

Κώστας. — Ἀποκρίνομαι πού ἀξίζεις νὰ πάσῃ κανεὶς μιὰ βέργα, καὶ νὰ σὲ δείρῃ καλά, πού κάθεσαι ὅλο καὶ μὲ πειράζει; καὶ δὲ μ' ἀφίνεις νὰ φάω ἡσυχο;

Παυλῆς. — Τί νὰ σοῦ κάμω, φίλε μου; Ἀπὸ τέτοιες φιλονεικίας βλέπεις καὶ τὸ νοῦ μας. Πεισματώνουμε, τάνκακατόνουμε ὅλα, τὰ κάνουμε θάλασσα, τούρικα, ἰταλικά, φράγκικα, τὰ βάζουμε σ' ἓνα πανέρι. Οἱ ἄλλοι ὅμως, πού τὰ ξέρουνε, δὲν ἔχουνε τίς ἴδιες ἰδέες καὶ γιὰ τοῦτο μακλώνουμε. Νομίζω πῶς ἔτσι θὰ πάσῃ τὸ πρᾶμα, ὅσπου νὰλλάξουμε γνώμη καὶ νὰ μάθουμε καὶ μεῖς.

Κώστας. — Μὴ μού μιλήσῃ πιά εἰμαι φουρισμένος, πεινώ καὶ βοῦκα δὲν κατεβάξω. Τὸ

ψιτό μου εἶναι ὅλο κόκαλλο. Ὁ ξενοδόχος μὰς θὰ τὸ παίρνῃ βέβαια ἀπὸ κανέναν παλιὸ μακελλάρη, γιὰ νὰ μὴν ζοδεύῃ τὸν παρὰ του. Δὲν τρώτε καὶ τοῦ λόγου σας λιγάκι; Σὰς βλέπω συλλογισμένο. Μπᾶς κ' εἶπαμε ἀκόμη κανένα ἀπὸ κείνα;

Ἐγώ. — Ναι! κάμποσα. Μὰ ἀφοῦ θέλετε νὰ σὰς ἀφήσουμε ἡσυχο...

Κώστας. — Κάμποσα; Εἶπα κάμποσα;

Ἐγώ. — Δὲν εἶπατε βέργα; Ἡ βέργα εἶναι ἡ λατινικὴ virga· λέει κι ὁ Στέφανος ὁ Διάκονος στὰ 800 «ποῖος δὲ λόγος καὶ θρῆνος ἐκτραγωδήσειεν τὰς κατ' ἐκείνην τὴν ὁδοπορίαν τοῦ ἀγίου θλίψεις ἀθλητικὰς; Οἱ μὲν γὰρ κατὰ τῶν ψοῶν βέργαις τοῦτον ἔτυπον.»

Κώστας. — Ἐνα, αὐτό. Πού εἶναι τὰ κάμποσα;

Ἐγώ. — Ὁ φίλος μὰς ὁ κύρ Παυλῆς δὲ μίλησε γιὰ πανέρι; Τῶχομε στὴ γλῶσσα μας ἀπ' τὰ 200 μ. Χ. κ' εἶναι τὸ ranaarium τὸ λατινικό.

Κώστας. — Τάφινω τοῦ Παυλῆ. Μοῦ δείξατε ὡς τώρα μόνο ἓνα δικό μου.

Ἐγώ. — Νὰ σὰς δείξω κι ἄλλα τρία. Δὲν εἶσατε φουρκισμένος; Τὴ φουρκα τὴν ἔχει πιά κι ὁ Πλούταρχος κι ἀπ' τὴ φουρκα τοῦ Πλούταρχου φτειάζουμε καὶ τὸ ῥῆμα φουρκίζω, πού γράφηκε πρώτη φορά στὰ 600· τὸ λέει μάλιστα ἓνας ἅγιος πατέρας, ὁ Ἰωάννης ὁ τοῦ Μόσχου.

Κώστας. — Ἀφοῦ τὸ παραδέχεται πιά κ' ἡ ἐκκλησία... Τὸ δεύτερο τώρα;

Ἐγώ. — Ἀμὲ ἡ ροῦκα τί εἶναι; Ἡ bucca ἡ λατινικὴ! Θέτε καὶ τὸ τρίτο; τὸ τρίτο εἶναι ὁ μακελλάρης τοῦ ξενοδόχου. Ὁ Πρόδρομος πού εἶταν πεινασμένος καὶ κείνος σὰν καὶ μὰς σήμερα, ἔβαλε τὸ μακελλάρη καὶ μάλιστα τὴ γυναικὰ του σ' ἓνα στίχο.

«Τὸ μακελλάρη τὴν γυνὴν ἠρξάμην κολακεύειν.»

Κι ἀπὸ πού ἔμαθε τὴ λέξη; Τὴν πῆρε ἀπ' τὸν ἅγιον Παῦλο πού γράφει: «Πᾶν τὸ ἐν μακέλλω πωλούμενον ἐσθίετε, μηδὲν ἀνακρίνοντες διὰ τὴν συνείδησιν.» Ἔτσι καὶ μεῖς τρέχομε στοῦ μακελλάρη, μὰ δὲ βροτοῦμε γιὰ τὴ γλῶσσα. Καὶ τὸ μακέλλον ὅμως αὐτὸ εἶνε λατινικό.

Κώστας. — Δὲν εἶναι πιά φράγι, εἶναι μάθημα σωστό.

Ἐγώ. — Ἴσια ἴσια στὸ τραπέζι θυμάται κανεὶς τὰ λατινικά. Πόσα λατινικά ἔχομε πού εἶναι τοῦ τραπέζιου! τίς φρούτες τίς μυρωδάτες, τὸ πιπέρι καὶ τὴ σουδάλα.

Κώστας. — Τὴ σουδάλα;

Ἐγώ. — Ναι! ἡ σουδάλα, λατινικὰ subula, πού στὸν τέταρτο αἰῶνα εἶχε γίνῃ subla. Ὁ Νεκτᾶριος πού εἶταν ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, θυμάται πού τὴ γράφει σουδάλα, σὰν καὶ μὰς.

Κώστας. — Θὰ τὸ θυμάται τώρα πιά καὶ γώ! Μὰ δὲ μού λέτε; Γιατί δὲν πιάνετε νὰ τὰ γράψετε ὅλα αὐτὰ, τὸ καθένα μὲ τὴν ἀναφορὰ του, πού νὰ τὰ δῆ ὁ κόσμος;

Ἐγώ. — Δὲν εἶναι δική μου δουλειὰ νὰ τὰ γράψω. Ἄλλοι τᾶχομε γραμμένα, εἶναι καὶ κάμποσο γνωστά. Καὶ στὰ λεξικά μπορεί κανεὶς νὰ τὰ βρῆ σὰν πού σὰς τὰ λέω. Ἄμα ἤρθῃ στὸ Παρίσι καὶ βάλθηκα νὰ σπουδάσω, τᾶμαθα. Μπορῶ καμιά μέρα νὰ σὰς τὰ δώσω καὶ χωριστά, γιατί ἔχω γραμμένα πολλὰ στὸ σημειωματάρι μου. Πρέπει ὅμως κάθε φιλονεικία νὰ χρησιμεύῃ καὶ σὲ κατιτί· ἀφοῦ φιλονεικίσαμε πιά καὶ μεῖς, δὲν ταιριάζει νὰ πάσῃ τοῦ κάκου ἡ φιλονεικία. Ἄς βγῆ καὶ κανένα ὄφελος.

Καταλάβαμε τώρα πού κάθε λαὸς παίρνει λέξεις ἀπ' τοὺς ἄλλους λαοὺς. Μὰ καταλάβαμε κι ἄλλο ἓνα ἄμα τίς πάσῃ, τίς κάνει δικές του. Μὴ κοιτάζουμε τὴ ρίζα, τὴν παραγωγή, πού μπορεί νὰ εἶναι ἰταλικὴ ἢ λατινικὴ· ἡ ρίζα τίποτε δὲ σημαίνει. Πρέπει νὰ κοιτάζουμε τὴ γραμματικὴ, νὰ δοῦμε πῶς κλίνεται μιὰ λέξη, καὶ τί προφορά ἔχει. Εἶδαμε ὅμως πού ὅλες αὐτὲς οἱ λέξεις πού ἀραδιάσαμε, ἔχουν ἐλληνικὴ κλίση καὶ προφορὰ ἐλληνικὴ· θὰ πῆ πῶς ἐγίναν ἐλληνικές.

Παυλῆς. — Σὰ νὰ μὴν τὸ τολοκαταλαβαίνω ἀκόμα αὐτὸ πού λέτε.

Ἐγώ. — Δὲ συνειθίζουμε κάθε μέρα στὴν Ἀθῆνα τὸ φακόλο;

Παυλῆς. — Τὸ συνειθίζουμε καὶ τὸ γράφομε καὶ καμιά φορά.

Ἐγώ. — Αὐτὸ τὸ φακόλο εἶνε τὸ γαλλικὸ τὸ faux-col.

Παυλῆς. — Ἀφοῦ εἶναι γαλλικὸ, πῶς νὰ εἶναι κ' ἐλληνικό;

Ἐγώ. — Καὶ δὲ βλέπετε πού τὸ κλίνουμε σὰ νὰ εἶταν ἐλληνικὸ ὄνομα; Ποτὲ δὲν τὸ λέμε φακόλ, πού θὰ εἶταν τὸ σωστὸ γαλλικό. Κάτι θὰ πῆ αὐτό· θὰ πῆ πῶς δὲν μπορούμε, πῶς εἶναι ἀδύνατο νάχομε ξένη λέξη στὴ γλῶσσα μας. Πρῶτα πρέπει νὰ τὴν κάνουμε ἐλληνικὴ. Ἀπ' τὸ ὄμικρο πού πῆρε τὸ φακόλο φαίνεται πῶς ἀκόμα καὶ σήμερα σώζεται ἡ ἀρχαία μὰς ἡ γραμματικὴ, καὶ φαίνεται καλῆτερα ἀπ' τὸ φακόλο καὶ τὰ τέτοια, παρὰ ἀπ' τὸ κοιλύριον, τὸ τραπέριον, τὸ παιδίον καὶ τὸ περβαίριον, γιατί τὸ φακόλο τόκαμε ὁ ἀγράμματος ὁ λαὸς, μὰ τὸ τραπέριον καὶ τὸ περβαίριον τᾶρτειαζαν τώρα οἱ δασκάλοι. Ἐμεῖς δὲν ἔχομε ἀνάγκη νὰ πάσῃ στὸ σχολεῖο γιὰ νὰ μάθουμε πῶς κλίνονται τὰ οὐδέτερα, καὶ θὰ κάνουμε φυσικὰ μιὰ γενικὴ φακόλου, σὰν πού λέμε τόσα χρόνια τὴ γενικὴ μήλου καὶ δέντροι.

Παυλῆς. — Εἶναι τὰ λόγια σας πολὺ σωστά, μὰ σὰν παράξενα μού ἔρχονται, ὅταν τὰ κούω πρώτη φορά. Κατάλαβα ὅμως ὁ τύπος πρέπει νὰ εἶναι κ' εἶναι πάντα ἐλληνικός. Γιατί

ὅμως νὰ μὴ θέλωμε καὶ μετὶ ξένες λέξεις, ἀφοῦ μάλιστα εἶναι τόσο λίγες κ' ἔχουμε τόσο ἀλλοιές δικές μας; Μήπως καὶ ἐπὶ τὴν Γαλλίαν δὲν εἶναι τὸ ἴδιον; Τὰ γαλλικὰ δὲν εἶναι ὀρθὰ; καὶ ὡς τόσο πόσα πῆραν ἀπ' τὰ γερμανικά, ἀπ' τὰ ἐλληνικά, ὡς καὶ ἀπ' τὰ ἄγγλικα. Δὲν εἶναι ἔτσι;

Ἐγώ. — Ἔτσι εἶναι. Ὅταν πᾶν ἓνας καὶ ἀγοράσῃ γάντια στὸ μαγαζὶ, θὰ ζητήσῃ νὰ τοῦ δώσουνε *gant* καὶ δε θὰ στοχαστῇ ἐκεῖνη τὴν ὄρα πὺ τὰ *gant* αὐτὰ ἔχουνε γερμανικὴ παραγωγή. Φανταστῆτε νικητὴν ἢ καθέναν ἐπὶ Παρίσι, ἐκεῖ πὺ πάει νανόηξῃ τὸ στόμα, νὰ σακλίξῃ καὶ στὰ λεξικά, προτοῦ νὰ πῇ τίποτε, γιὰ νὰ δῇ ἂν πρέπει νὰ τὸ πῇ ἢ ὄχι, ἂν εἶναι ἢ δὲν εἶναι ἀλήθεια γαλλικόν.

Νὰ δῆτε μάλιστα πὺ εἶναι καὶ πολὺ πὺ κόμμοδος νὰ μὴ γυροῦν κανεὶς κάθε ὄρα στὰ βιβλία. Γιατὶ κοιτάζετε τί τρέχει. Ἀξάρια τὰ μπεροδεύει καὶ ἡ σοφολογιώτατος, καὶ δὲν ξέρει πὺ πὺ πρέπει νὰ πῇ τὰ πράγματα· τὸ *τραῖνο* πότε μὰς τὸ βγάλλει ἀμαξοστοιχία, πότε *σιντολά*, πότε *σινρό*. Ὅλα καὶ καὶ μὰς, κ' ἔτσι ἢ γλῶσσα τοῦ λαοῦ τὰ βάζει πάλι ὄλα σὲ τάξη.

Κώστας. — Σὺ νὰ ξάνοιξῃς ὁ νοῦς μου καὶ μένα, τὴν πὺ ἔραγα τὸ ψιτὸ μου καὶ χόρτασα λιγάκι. Μοῦ φαίνεται πὺς ἡ φιλολογικὴ μας ἡ κοῦδέντα μπορεῖ νὰ μὰς χρησιμέψῃ καὶ σὲ κάτι ἄλλο. Ἴσως εἶναι καλὸ ὄλοι μὰς ἐμεῖς, πὺ δὲ μελετήσαμε γραμματικὴ καὶ γλωσσολογία, νὰ μιλοῦμε φυσικά, ὅπως μὰς ἔρχεται, νὰ λέμε *δάρκα*, *σπίτι*, *ματταπέρη* καὶ νὰ φέρνουμε ἐκεῖνους πὺ ξέροντε, νὰ παρατίθουν τί παραγωγή; εἶναι τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο, γιατί δὲν εἶναι δουλειὰ μὰς νὰ ζετᾶζουμε τὰ τέτοια.

Ἐγώ. — Αὐτὴ τὴν ἰδέαν ἔχω καὶ γώ. Τᾶχρονα πρῶτα διαφορετικὰ καὶ δὲν μποροῦσα νὰ πιστέψω πὺς ἔχω ἄδικο μὴτε πὺς θὰ μὲ καταπέσῃ κανέναν. Εἶδα ὅμως πὺς δὲν ταιριάζει νὰ πολεμοῦμε κάθε τόσο νὰ φτειάνουμε καινούριες λέξεις, ἀφοῦ τίς ἔχουμε ἄλλοτετοιμὰς ἐπὶ γλῶσσα μὰς χρόνια κ' αἰῶνες. Ἔτσι μοῦ φαίνεται πὺς τὸ θέλει κ' ἡ ἱστορία ἢ ἡ ἱστορία θέλει νὰ λέμε *δάρκα*, πὺ εἶναι παροπαράδοτος, καὶ ὄχι ἡ *λέμβος* ἢ ὁ *λέμβος* πὺ τὴν μόλις τὰ ζεσκάλισμας στὰ βιβλία, τὰ βγάλλουμε ἐπὶ μέση καὶ τὰ κα-

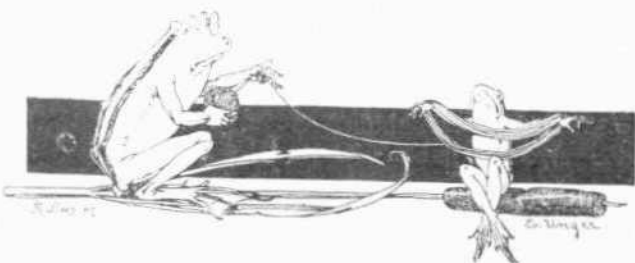
μαρώνουμε, σὺ νὰ εἶτανε γιὰ καμάρωμα. Ὅλο τὸ ζήτημα αὐτὸ εἶναι βάρκα καὶ ὄχι λέμβος, μήτε ὁ μήτε ἡ. Κανέναν λόγον ἱστορικὸν δὲ μὰς βιάζει, σὺν πὺ τὸν εὐεργετοῦνται μερικοὶ, νὰ γράφουμε ἄλλη γλῶσσα, παρὰ τὴν γλῶσσα πὺ ἔχουμε καὶ νὰ πετάξουμε ὄχι μὲ μὴς τόσο ἀρχαῖα μνημεῖα πὺ εἶναι καὶ γιὰ σέβας. Πρέπει μάλιστα νὰ φανοῦμε καὶ περήφανοι. Μιὰ φορά κ' ἔναν καὶ ἐμεῖς σώσαμε τὸ ρωμαϊκὸ κράτος, κάναμε νέα Ῥώμη κ' εἶχαμε βασιλεῖο ἀπέραντο καὶ πολὺ ἀπὸ κείνη τὴν ἐποχὴ σώσαμε καὶ κάμποσες λέξεις, σὺν τὴν βάρκα καὶ τὴν πάρτα, πὺ θὰ εἶταν καλὸ νὰ τίς μαζώνουμε μιὰ μιὰ, καὶ νὰ τίς ἔχουμε καμάρωμα.

Παυλὺς. — Κάλλιε πάλι νὰ λέμε *βάρκα*, παρὰ νὰ τὸ πάθουμε σὺν ἐκεῖνους πὺ καμάρωνονται τάχατι; πὺς τὰ ξέροντε ὄλα περιφρημα, πὺ φωνάζουν πὺς ἡ γλῶσσα μὰς εἶναι βάρκα, κ' ὄστερα στὰ βιβλία τοὺς βάζουμε κάθε στιγμὴν *sur papier velin, goût, caprice* καὶ τέτοια πολλά.

Κώστας. — Ἀηδιάζω καὶ γώ καὶ δὲν μποροῦ νὰ τὸ χωνέψω. Πὺ σωστὸ καὶ πὺ ἑλληνικὸν θὰ εἶτανε νὰ τὸ λέγαμε νέττα σκέττα καποῖτιο. Τὸ *caprice*, τί νόημα ἔχει καὶ τί γλῶσσα εἶναι; Δὲ θέλωμε νὰ γράψουμε *ἴωμη* καὶ *νερό*, γιατί μὰς φαίνονται πὺς εἶναι χυδαῖα, καὶ δὲ μὰς πειράζει νὰ γράφουμε *caprice*, πὺ εἶναι πολὺ πὺ ξένο, ἀφοῦ τὸ τυπώνουμε καὶ μὲ ξένα γράμματα.

Ἐγώ. — Τὸ σωστὸ εἶναι νὰ μὴν ὀνομάζουμε ξένες λέξεις ἐκεῖνες πὺ μάθαμε ἀπὸ παιδί, μὰ νὰ λέμε ξένες ἐκεῖνες πὺ μαθίνομε ἐπὶ σχολεῖο. Ἄμα δὲ νοιώθω πὺς μιὰ λέξη εἶναι ξένη, θὰ πῇ πὺς τὴν ἔχω σὺ δική μου, ὅταν πρέπει ὅμως ἓνα; πρῶτα νὰ μοῦ τὴν ζητήσῃ, θὰ πῇ πὺς μοῦ εἶναι ξένη. Ἔτσι, ἂς ἔχουμε καλὴ ὄρεξη, ἂς κοιθεντιάζουμε λιγάκι ἐπὶ τραπέζι, καὶ γιὰ χάρτιν τοῦ φίλου μὰς τοῦ Ἀμερικανοῦ ἂς κεννίζουμε καὶ τσιγάρα φτάνει μόνον νὰ μὴν παραπονεοῦμαστε ὄλο πὺς ἔχουμε ἐπὶ γλῶσσα μὰς λέξεις ἰταλικές. Καλὸ εἶναι νὰ μὴν ξεχνοῦμε τὰ λατινικά μὰς, μὴτε ὅταν καθίσουμε ἐπὶ τραπέζι; νὰ φάμε μιὰ *βοῦκα* *φωμί*, μὴτε ὅταν πᾶμε *σπίτι* καὶ πέσουμε πὺ ἐπὶ τὸ *κρεβάτι*, πὺ εἶναι ἴσως καὶ αὐτὸ λατινικὸν καὶ πὺ τὸχει μάλιστα καὶ τὸ Εὐαγγελίον.

ΜΙΚΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

Β΄.

Τιμωρία γυναικῶν. — Νεοῖδες καὶ μοναχοί.—

Ἄλλοτε καὶ νῦν. — Κελλία καὶ Σιπταί.

— Αἱ ὄψοικαί προπαγάνδαι. — Ὁ ἦτορος τῆς Πουλχερίας.

Ὁ ὁδηγός μου μετὰ τὴν οἰκειότητα, ἦν λαμβάνουσαι εἰς ὄλον τὴν κόσμον οἱ κουρεῖς καὶ οἱ ὁδηγοί, ἐθεώρησε καλὸν νὰ μὴ με ἀφήσῃ εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ ἐπαγωγῶν θεάματος, ἀλλὰ μοὶ διηγείτο τὰς ἱστορίας τῶν μερῶν, δι' ὧν διηρχόμεθα. Ἐδῶ κυρία τις Ἀγγλίς κατὰ τὸ 1840 παρεφρήσε, διότι ἐξῆλθε τοῦ πλοίου παρὰ τὰ ἀγιορειτικὰ νόμιμα, τὰ ἀπαγορεύοντα τὴν κερουσίαν γυναικῶν ἐν τῷ Ἅγιῳ Ὄρει. Ἡ ἱστορία αὐτὴ εἶναι τραγικὴ ὅσον καὶ πραγματικὴ. Ἀγγλοὶ ἀρχαιολόγοι πρό τινων ἐτῶν ἐξῆλθον μετὰ τινος κυρίας εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος. Οἱ μοναχοὶ ἀπεπειράθησαν νὰ τοὺς ἐμποδίσωσιν, ἀλλὰ δὲν ἀντέταξαν βίαν, οὗτοι δὲ ἐλαχίστην δίδοντες προσοχὴν εἰς τὰς διατάξεις τῆς ἀγιορειτικῆς πολιτείας ἠκολούθουν τὸν δρόμον των. Ἀλλὰ πρὸ τοῦ χείλους τοῦ κρηνοῦ ἦν εἶχον ἐμπρός μου, ἡ κυρία ἀλλοφρονήσασα ἤρξατο ἀπαγγέλλουσα στίχους τοῦ Βήρωνος καὶ, προτοῦ οἱ συνοδοὶ αὐτῆς ἀντικληθῶσιν τι, ἐρίσθη εἰς τὸ βάραθρον.

Τοῦτο ἐθεωρήθη ὡς θεία τιμωρία πρὸς τοὺς παραβάτας τῶν ἀγιορειτικῶν διατάξεων. Ἄλλ' ὄχι μόνον Ἀγγλίδες ὑπέστησαν τοιαύτην τιμωρίαν. Ὁ ὁδηγός μου ὅστις ἐγνώριζεν ὄλας τοῦ εἶδους τούτου τὰς ἱστορίας, μοὶ διηγήθη ὅτι καὶ τις κυρία Ῥωσίσς καταπέσασα τὴν μοναχὸν ἀδελφὸν τῆς νὰ τὴν λάβῃ μετ' ἑαυτοῦ εἰς Ἅγιον Ὄρος μεταμφιεσμένην, δεινὰ ἐπαθεν. Ὁ ἀδελφὸς τῆς εἰρημένως κυρίας συνουθῆ μετὰ τινος φίλου του διακόνου ἐν τῇ μονῇ τοῦ Βατοπεδίου, καὶ τὴν μετέφερον ἐνδεδομένην ὡς μοναχὴν εἰς τὴν μονὴν ταύτην, ἀλλὰ τὴν μὲν νύκτα καὶ οἱ τρεῖς εὐρέθησαν νεκροί, περὶ δὲ τὴν χαρραυγὴν πυρικά ἐκρηγέσσα εἰς τὴν μονὴν ἀπετέρωσε μέγα μέρος αὐτῆς.

Αἱ διηγήσεις αὗται τοῦ ὁδηγοῦ μου δὲν ἠδύναντο νὰ με ἀποσπάσωσιν ἀπὸ τὰς πέριξ καλλονάς, ἂς σπανίως δύναται τις νὰ ἴδῃ συγκεντρωμένας ἐν τόσῳ περιορισμένῳ χώρῳ. Ὅτι βλέπει τις τμηματικῶς ἐν Ἰταλίᾳ, Ἑλλάδι, Γερμανίᾳ καὶ Ἑλλάδι, τὸ συναντᾷ ἑμῶν ἐν τῷ Ἅγιῳ Ὄρει. Διῆλθον μέγα μέρος τῆς βορείου καὶ τῆς μεσημβρινῆς Εὐρώπης καὶ αρκετὸν μέρος τῆς Ἀσίας, οὐδαμοῦ ἑμῶς εὗρον τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν λαμπρότητα τῆς ποιητικῶτάτης ταύτης χειρτονήσου. Τὴν θέαν τῶν βαθυσκίων τούτων ἡσπῶν καὶ τῶν παχυγλόων λευκῶνων τὴν μαγεῖαν κηστῶσι μαγευτικώτερον τὰ ἐν μέσῳ τῶν φυ-

λωμάτων ἀνκνύοντα ἐρημητήρια καὶ τὰ ἐπὶ τῶν λόφων καὶ τῶν κλιτύων ἐγκατεσπαρμένα κελλία, καὶ σκῆται καὶ οἱ ναῖσκοι, αἵτινες ὕψουσιν ὑπερηφάνως τοὺς λευκοὺς των σταυρούς. Καὶ εἰς τὰ λειβάδια αὐτά, καὶ εἰς τοὺς λόφους τούτους, διελογιζόμεν, οὐδέποτε ἠκούσθη, τὸ ἐρωτικὸν παράπονον τῆς φλογέρας, οὐδὲ ἐφάνη βοδίσκαρος βοσκοπούλα ὁδηγοῦσα τὸ ποιμνίον τας, οὐδὲ ἐπλεξαν τὴν ἐρωτικὴν των καλιάν οἱ ἄρεσιβιοὶ κάτοικοι οἱ διαδεχθέντες τοὺς θεοὺς τῆς Ἑλλάδος. Ἄλλ' ὡς νὰ ἐνόησε τοὺς διαλογισμούς μου ὁ ὁδηγός μου καὶ μοὶ εἰδείξε σκιερὸν τι κρησφύγετον καὶ εἶπε:

— Βλέπετε αὐτοῦ, ἀφεντικόν. Ἐκεῖ εἶναι μιὰ σπηλιά καὶ ἀπὸ μέσα βγαίνουσι τὴν νύκτα νεοῖδες. Αὐταῖς ἦσαν μιὰ φορά γυναῖκες. Ἦρθαν ἀπὸ τὴν Ἐριστὸν γιὰ νὰ κολάσωσι τοὺς πατέρες, ἀλλὰ τῆς καταράσθηκε ἡ Ἅγιος Ἀθανάσιος καὶ, πῖν προφθάσων νὰ μπου στῆς Κερουσίας, ἐγενήκανε νεοῖδες. Τὴν ἀπὸ τὴν τρύπα τοὺς βγαίνουσι μοναχοὶ τὴν νύκτα μετὰ τὸ φαγγάρι, ἀλλ' ἄμα ἴδουσι σταυρὸν, τρέχουσι ἢ καταραμέναις καὶ κρύβονται ἐπὶ σπηλιά τους.

Οὐδεὶς τολμᾷ νὰ πλησιάσῃ εἰς τὸ καταφύγιον τῶν παραδόξων τούτων νεμφῶν. Εἰς δοκιμὴν μου τινὰ νὰ χωρήσω πρὸς τὸ σπηλιτικὸν εἶδον ἐπιμύθως ἀνθιστάμενον τὸν ὁδηγόν μου καὶ ζητοῦντα νὰ με πείθῃ, ὅτι ὁ ἄλλοθρος καὶ ἐμοῦ, ἀλλὰ πὺ πάντων τοῦ ἡμῖνον του, δι' ἔν κυρίως ἐνδιεφέρετο, ἦτο ἄφροντος. Οὗτε νεοῖδες ἐπιτρέπεται νὰ ἴδῃ τις εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος! Καὶ ὅμως εἰς ἀρχαίους χρόνους δὲν ἦτο μοναστικὸς περιβόλος ἡ χειρτονήσου αὐτῇ, ἀλλὰ πλοῦσαι πόλεις ἦθουσι ἐκεῖ, οἷα ἡ Σένη, ἡ Θυσσός, καὶ Κλειοναί, ἡ Ἀπολλωνία, καὶ Χασιόδριαι. ἡ Ὀλύμπιος καὶ τὸ Διον. Ἐκ τῶν πόλεων τούτων οὐδὲν οὐδὲ τὸ παρχμικὸν ἔγος ἀπέμειναν. Εἰς τὰς ἀγορὰς τῶν πόλεων τούτων μέγα ἐμπόριον διεξήγετο, καὶ παραλίαν ἔγερμον πλοίων καὶ ἡ βιωτικὴ πάλαι λίαν ζωηρὰ ἀνεκκατό ἐκεῖ.

Σήμερον ἐν τῇ περιοχῇ ταύτῃ εἰκοσι μοναί κείνται ἐπὶ τῶν κλιτύων τῶν ἀπειραρτίμων λόφων. Ἐκ τούτων ἐκκρῶνται 290 κελλία ἐγκατεσπαρμένα καθ' ἅπασαν τὴν ἔκτασιν καὶ δώδεκα σκῆται. Τὰ κελλία ταῦτα, ἀνήκοντα εἰς τὰς διαφόρους μονάς, ἔχουσι περιστῆν τινα γῆς καὶ κτετακῶνται ὑπὸ τριῶν μοναχῶν. Ἐκαστον ἐκ τῶν κελλίων τούτων ἔχει τὰς ἰδίας ἀμπέλους, τὸν κηπὸν του, τὰς γαίους του καὶ τὸν ναῖσκον του. Τὰ κελλία συνθέσττα καλοῦνται ἐπαύλαις καὶ συντελοῦσι σπουδαίως εἰς τὴν ποικιλίαν τοῦ Ὄρους, ἧτις ἐνιαχοῦ ὑπενθυμίζει πολὺ τὰ Ἀπεννίνα.

Εἰς τὰ χαρῖεντα ταῦτα, ἐρημητικῶς κατέφυγον τόσοι τοῦ βίου ναυαγοί! Πόσας δραματικὰς ἱστορίας ἀπέκρυσαν καὶ ἐξοχηκαὶ αὐταὶ ἐπαύλαις καὶ πόσα φλογερά πάθη ἐντὸς αὐτῶν ἀπεσείσθη

σαν. Πόσαι μαρτυρήσαντες ὑπὸ τοῦ βιωτικῆς λιθῆς ψυχῆς ἐδρυσίσθησαν ὑπὸ τῆς προσευχῆς καὶ ἀνεζωογονήθησαν ὑπὸ τῆς ἀμολύντου αὔρας, ἧτις λικνίζει τὴν δαψιλῶς φουμένην ἀνεμῶνην καὶ τὸ κυκλάμινον!

Αἱ ἐπαύσεις αὐτῆς εἰς πάντας τοὺς εὐτυχήσαντας νὰ τὰς ἰδῶσι καὶ νὰ διαμοιρασθῶσι μετὰ τοῦ ἐρημίτου τὸν κρίθινον ἄρτον καὶ τοὺς κνήμες του, ἀφήκαν ἀνεξάληπτους ἐντυπώσεις. Ἄγγλος περιηγητὴς ἔχει σημειώσει εἰς τὸν τόμον τῶν περιηγήσεων του τὰς ἀκολουθοῦσας γραμμάς, αἷτινες πιστῶς ἀπεικονίζουν τὴν θαυμασμὸν τοῦ ἐπισκέπτου:

«Οὐδαμῶς εἶδον θεῶν θελκτικωτέρων τῶν μικρῶν τοῦ Ἁθῶνος ἐπαύσεων. Κείμενα αὐτὰ εἰς τὰ πλάγια τῶν βουνῶν, ἐν τῷ μέσῳ καλλιεργημένων αγρῶν, συνίστανται ἐκ μικρῶν τετραγώνων πυρρίσκων, μὲ μικρὸν περιτείχισμα, ὅπου ἐν ὄψει τοῦ σημάτων, προσκαλῶν εἰς προσευχὴν τοὺς ἐρημίτας, διαχέεται μελαγχολικῶς εἰς τὰ πλοῖσιον παρθένα δάση».

Ὁ δὲ σοφὸς καθηγητὴς τοῦ ἐν Ὁξφόρδῃ πανεπιστημίου κ. Μάχαρερ συνοδοιπορῶν μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τοῦ Ὄρους, συνεχῶς ἀπὸ τοῦ ἡμίονου του ὑτρέφον με ἐκάλει με κραυγὰς ἐμφανιστάς τὸν θαυμασμὸν του, ἵνα ἴδω θαυμασίαν τινὰ τοποθεσίαν. Ὅτε δὲ μετὰ τινος ὥρας παρὰ πλοῖσιον τράπεζαν τῆς Μονῆς τῶν Ἰδῶρων ἐροσώμενος τὸ μέλαν τῆς Ἰερισσοῦ νέκταρ, μοῖ ἔλεγεν ὅτι μόνον τὰ δάση τῆς Κεϋλάνης παρέχουσιν ἀκόμη τοιοῦτον πλοῦτον φυσικῶν καλλόνων.

Μετὰ τὰ κελλία ἐρχονται αἱ σκῆται, ἀποτελούμεναι ἐξ ἑκάστης κελλίαν κειμένων περίεξ ἐκκλησίας τινος κοινῆς, δαικουμένων ὑπ' ἐνὸς μόνου μοναχοῦ καλουμένου Δικαίου, οὗτινος ἡ ἐκλογή γίνεται κατὰ πάντα Μάϊον. Καὶ αἱ σκῆται δὲ ὅπως τὰ κελλία ἐξαιτῶνται ἐκ τῶν μονῶν. Τούτων μία ἡ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, ἐξαρτωμένη ἐκ τῆς ἐλληνικῆς μονῆς τοῦ Βατοπεδίου καὶ κατοικουμένη ὑπὸ Ῥώσων, περιλαμβάνει πολλὴν πλείονος μοναχῶν τῆς κυρίας μονῆς, διότι ἡ μὲν μονὴ τοῦ Βατοπεδίου μόλις αἰεθμεὶ 200 πατέρας, ἐνῶ ἡ σκῆτη τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου στεγάζει περὶ τοὺς ἑκατοστίους Ῥώσους μοναχούς, μεταξὺ τῶν ὁποίων δύναται τις νὰ ἀνεῖρη ὑπὸ τὰ βῆλα ἀξιωματικῶς καὶ διπλωμάτας, προτιμῆσαντας ἀπὸ τῆς χρυσοπαροῦστος στολῆς καὶ τῶν ἀργυρῶν πτεριστήρων τὸν τρίχινον σάκκον τοῦ ασκητοῦ.

Αἱ μοναὶ εἰσὶν εἴκοσι τὴν ἀριθμὸν, ἡ τῆς Λαύρας, τοῦ Βατοπεδίου, τῶν Ἰδῶρων, τοῦ Χιλιανδαρίου, τοῦ Διονυσίου, τοῦ Κουτλουμουσίου, τοῦ Παντοκράτορος, τοῦ Σηροποτάμου, τοῦ Ζωγράφου, τοῦ Δοχειαρίου, τοῦ Καρακάλλου, τοῦ Φιλοθέου, τῆς Σίμωνος Πέτρας, τοῦ Ἁγίου Παύλου,

τοῦ Σταυρονικήτα, τοῦ Ἐσφιγμένου, τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος καὶ τοῦ Κωσταμονίτου.

Ἐκ τούτων μόνον ἡ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος εἶνε Ῥωσική, ἐν δὲ τῇ τοῦ Χιλιανδαρίου μονάζουσιν ἀναμιξί Βλάχοι, Σέρβοι καὶ Μολδαβοί, καὶ αἱ λοιπαὶ εἰσὶν ἐλληνικαί· ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ οὐκ ὀλίγοι Ῥῶσοι καὶ Σλαῦοι. Ἐκ τῶν 7500 μοναχῶν 2850 εἰσὶ Ῥῶσοι καὶ 300 περίπου Σλαῦοι. Ἐν τούτοις ἐν ταῖς Ῥωσικαῖς μοναῖς καὶ σκῆταις καθ' ἐκάστην αὐξάνεται ὁ ἀριθμὸς τῶν μοναζόντων, καίτοι στενοχωροῦνται καὶ ἀσφυκτιοῦσιν ἐντὸς τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος καὶ τῆς σκῆτης τοῦ Σεραίου. Ἐν Ῥωσίᾳ προπαγάνδαι ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν συσταθεῖσαι ἐξκοπτελλοῦσιν οὐ μόνον χρήματα, ἀλλὰ καὶ ἀπειραριθμῶς προσκυνητάς, οἵτινες ἀπὸ τὰ μάλλον ἀπόκοντρα κυβερνεῖται τῆς αὐτοκρατορίας καταφθάνουσι τὴν ἄνοιξιν εἰς τὸ Ὅρος, καὶ περὶ διανύουσιν τὰς μακρῶν ἀποστάσεις, οὐχὶ ὅπως θαυμάσῃ τὴν περικαλλῆ φύσιν, ἀλλ' ὅπως ἀσπασθῶσι δυσμόρφους τινὰς ἀγιογραφίας, προτιμῶντες τῆς εὐδοκίας τῶν λειμῶνων τὴν ὁσμὴν πατρῴου βότκας ἐν τοῖς κηπηλείοις τῶν Κερυῶν, συνηθέστατα δὲ γρονθοκοποῦνται πρὸς τοῦ ἀρχονταρισμοῦ τῶν μονῶν, ἵνα λάθῃσι τὸν μέλαν ἄρτον καὶ τὰς τεταριχευμένας ἀρύκας, ἧς παρέχουσι τοῖς προσκυνηταῖς αἱ μοναῖ.

Καθ' ἅλην τὴν διάρκειαν τῆς τετραετίας πορείας διελθόντων μέσῳ ἀτελευτήτων δασῶν. Ἀπὸ κειροῦ εἰς κειρὸν συνήντων ἐπαύσεις, διεκρίνον δὲ μικρῶθεν μονὰς ὡς φροῖον μεσαιωνικὰ μέτω τῶν δασῶν ἢ ἐπὶ ἀπορρώγων βράχων. Ἐκάστη τῶν μονῶν τούτων ἐπαναφέρει εἰς τὸν νοῦν τοῦ ὁδοιπόρου ἱστορίας τοῦ μοναστηριακοῦ βίου, πρὸ ὀλίγων ἑκατομμυρίων προσελκύνοντες ἐκεῖ ἡγεμόνας, στρατηγούς, αὐτοκράτορας, οἵτινες καταλιπόντες τὰς πορφυράς τῶν καὶ τὸν θρόνον τῶν ἡσυχαστῶν ἵνα λησμονήσῃσι καὶ λησμονηθῶσιν, ἀλλ' ἐκεῖ ἐπίσης πόσαι ἡγεμονίαι ἐξωρισμένοι ἐπὶ τῶν ἐρήμων ἐκείνων βράχων, ὡς κεκλεισμένοι ἐν ἰσοβίῳ εἰρηκτῇ δὲν ἐξῆσαν μετὰ τὸν μάταιον πόθον νὰ ἐναποθέσῃσι τὰ ὅσα τῶν εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Βατοπέου!

Πέραν ἐκεῖ πύργος ὑψηλὸς διασώζεται ἀκόμη, ὅν ἤγειρε καὶ κατόικησεν ἡ αὐτοκράτειρα Πολυχερῖς, ἀφοῦ εἰς μάτην παρεκάλει νὰ τῆς ἐπιτραπῆ νὰ εἰσέλθῃ καὶ μοναχὴ εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος. Ἐκεῖθεν δὲ βλέπουσα διηγετικῶς τὸ κάλλος τοῦ κήπου τῆς Θεοτόκου, πρὸς ἕν τὴν ὠδήγουν οἱ πόθοι τῆς ἐτελεύτησεν ἡ βασίλισσα. Ὅλα αὐτὰ αἱ ἱστορικαὶ ἀναμνήσεις ἐπανήρχοντο εἰς τὴν μνήμην μου, ὅτε ὁ ἡμίονός μου ἐφθανε πρὸς τὴν εἴσοδον τῶν Κερυῶν, τῆς μικρῆς αὐτῆς πρωτεύουστος τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἡ δὲ ὁδογῆς μου κάλλιστος γνώστης τῶν σκολιῶν ὁδῶν τῆς κόμης, ἔστη πρὸς πενιχροῦ πανδοχείου, οὗτινος ὁ ξύλινος ἐξώστης ἐστέρητο

διὰ κισσοῦ, ἐκ δὲ τῶν παραθῶρων τοῦ ἐξήχετο ὄζεια ὄσμη λιχνευμάτων, μαγικαῖς ἀμφιβόλου ἴσως, ἀλλὰ μετὰ τετράωρον πορείαν κινεζοῦσης ἰσχυρῶς τὰ ὄσφραντικά καὶ γευστικά μου ὄργανα καὶ ὑπενημιζούσης μετὰ τὴν τῆς φύσεως ἀπὸ λουσιῶν καὶ ἄλλων πεζοτέρων, τὴν φθορὰν τοῦ μασσακίου ἀνάγκη.

(Ἔπειτα συνέχεται)

Θ. ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΗΣ

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟΝ ΤΟΥ ΜΑΓΟΥ

ΥΨΟ

ΑΝΔΡΕΟΥ ΔΩΡΗ

Συνέχεια τοῦ σελ. 67

Ὁ γὰρ Χάσσεφρατζ ἔσεισε τὴν κεφαλὴν καὶ διεμαρτυρήθη μετὰ σπουδῆς λέγων, ὅτι εἶχεν ἐκφέρει τὴν γνώμην του ἅπλως «ὕπο ἔποψιν ἀντικειμενικήν».

— Δὲν ἔχω δὲ ἀνάγκην νὰ προσθέσω, ἐξηκολούθησεν, ὅτι σὰς εὐχομαι πᾶσαν τὴν δυνατὴν ἐπιτυχίαν ὡς ἐνδιαφερόμενος καὶ ἐγὼ ἀρετὰ περὶ τῆς ἀρχαιολογίας εὐχομαι ἐγκαρδίως νὰ εὐδοκιμήσητε, φίλτατε κύριε Κερδίκ. Σὰς ὁμιλῶ ἀποκλειστικῶς ὡς φίλος...

— Ὡς φίλος... ἐπανέλαθεν ὁ Μαυρίκιος μετὰ τινος ἐκπλήξεως.

— Ναί, κύριε Κερδίκ, διότι ἀπὸ τοῦδε τρέσω ζωικῶν φίλων πρὸς ὑμᾶς καὶ πρὸς τὴν ὠραίαν καὶ ἀξίεραστον ἀδελφὴν σας... μετὰ εὐλικρινοῦς δὲ θλίψεως σὰς βλέπω ἐπιληθέντα ἐπιχειρήσεως τόσον ἐπικινδύνου, ἧτις πολὺ φοβοῦμαι μὴ ἀπολήξῃ εἰς ἀπογοήτευσιν... Μάλιστα εἰμαι πρόθυμος νὰ ἐνεργήσω ὑπὲρ ὑμῶν παρὰ τῆς αὐτοῦ Μεγαλειότητι, τῷ Σάχη... διότι ἐδῶ διὰ νὰ εὐδοκιμήσητε ἀπαιτοῦνται χρήματα, πολλὰ χρήματα!... Ach mein Gott!... πόσα χρήματα χρειάζονται!... εἶπε τελευτῶν ὁ Γερμανὸς μὲ ἦθος εὐλαβῆς ἀνοψῶν τοὺς ὀφθαλμούς πρὸς τὸν οὐρανόν.

— Ἐν τούτοις ἡ ὑπὸ τὸν Διελαφοῦ ἀποστολὴ εἰς Σοῦσα δὲν εἶχεν εἰμὴ μικρὰν τινὰ ἐπιχορηγίαν παρὰ τῆς κυβερνήσεως, καὶ ὁμοίως τ' ἀποτελέσματα αὐτῆς ὑπῆρχον θαυμαστά, παρετήρησε με ἴσως κἄπως αὐστηρὸν ὁ Μαυρίκιος.

— Εἶνε ἀληθές, εἶνε ἀληθές!... ἀλλὰ πόσους κόπους, πόσους κινδύνους, πόσα παθήματα δὲν ὑπέστησαν!... Ἀ! κύριε Κερδίκ, σὰς βεβαιῶ ὅτι εἶνε σπαρακτικὸν πρᾶγμα νὰ βλέπῃ τις μίαν νέαν καὶ ὠραίαν γαριὰν καθὼς τὴν δεσποινίδα ἀδελφὴν σας ἐκτεθειμένην εἰς τοιοῦτους κινδύνους, εἰς παρνομίαν ἐρημίαν...

Ἡ Λικατερίνη εἶδεν ὅτι ὁ ἀδελφός της ἤρχιζε νὰ παρατηρῆ σχεδὸν ὀργίλως τὸν κλεινὸν Χάσσεφρατζ· οὗτος ὁμοίως δὲν ἐφαίνετο ἔνοσθον τὸ τοιοῦτο, καθόσον ἐξηκολούθει τὰς ἀτελευτήτους ὁμιλίας, ἐξ ὧν ἐξήχετο ὅτι οὐδέποτε μέχρι τῆς

ἡμέρας ἐκείνης εἶχε συναντήσῃ νέον καὶ νεάνιδα, ἱατρὸν ἢ στρατιωτικὸν συμπαιεστέρους ἐκείνων, ὅς εἶχε τὸ εὐτόχημα κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν νὰ γνωρίσῃ.

Φανερὸν ἦτο ὅμως ὅτι ἡ τοιαύτη εὐχαρίστησις δὲν ἦτο ἀμοιβαία. Ἡ οἰκειότης, αἱ ἀξιώσεις τοῦ ξένου ὡς καὶ τὸ θῆσος του, προστιθέμενα πρὸς τὸ ἥμισυ ἐλκυστικὸν ἐξωτερικὸν του πᾶν ἄλλο ἐπέφερον ἢ νὰ κατακτῆσται διὰ μίαν τὴν εὐνοίαν καὶ τὴν συμπάθειαν τῶν ἄλλων. Ἡ ἀπροπῆς ἀνάμιξις του εἰς τὰς ἀτομικὰς ὑποθέσεις τοῦ Μαυριαίου Κερδίκ καὶ ἡ ἐπιμονὴ του, ὅπως διδῆ συμβούλας, ἧς κανεὶς δὲν τοῦ ἐξήτει, συνετέλεσαν εἰς μάλλον ὅπως ἀποξενωθῆ τῶν συμπαιεθῶν πάντων.

Ἀφοῦ ἐρρόφησεν ἀναριθμητοὺς κυθήσκους καφεῖ προσφερομένους δυσθύμως ὑπὸ τοῦ Ἀριστομένους, ὅστις ἐφαίνετο ἐμμανῆς, διότι ἀπάντα ἀνθρώπων μάλλον φλόγαρον ἑαυτοῦ, παρεκάλεισεν ἄρ' ἑαυτοῦ νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰς τάφρους. Τὸν ὠδήγησαν ἐκεῖ καὶ ἤρχισε παραχρῆμα νὰ ἐξετάζῃ τὰ πάντα μετ' ἄρκου προσοχῆς, σχολιάζων, ἐπιδοκιμάζων ἢ καταδικάζων μετ' ἀταράχου ἐλευθερίας τὰ συμβαίνοντα ἐνώπιόν του, ἐπιδεικνύων ἄλλως τε ἀρχαιολογικὰς γνώσεις τοῦλάχιστον ἴσως πρὸς τὴν ἀπροσῆ συμπεριφορὰν του καὶ τὴν ἄλλειψιν τῆς ἀνατροπῆς.

Συμφώνως πρὸς τὰς χαρχηθεῖσας ἐπιστημονικὰς γραμμάς ὁ Μαυρίκιος εἶχε διακρίσει τὴν ἑμάδα τῶν ἐργατῶν του εἰς τρῆσον, ὡστε νὰ ἐξερευνᾷ τὸ ἔδαφος εἰς τῆς ταυτοχρόνως διαφορετικὰ σημεῖα, ὅσα ἐπέτρεπεν αὐτῷ ὁ περιορισμένος ἀριθμὸς τῶν ἐργατῶν του. Μακρὰ μαυρίζοντα χόσματα, διασχίζοντα τῆδε κακίαις τὸ ἔδαφος, εἰδείκνυον ὅτι ὑπῆρχεν ἐκεῖ ἐγκαταλείμενη τάφρος, πᾶσαι ὁμοίως αὐτὰ συνέπιπτον ὡς εἰς τὸ αὐτὸ κέντρον, εἰς τὸν αὐτὸν σωρὸν, διότι ὁ νεαρὸς ἐπιστήμων εἶχεν ἀρετὰ σοβαροῦς λόγους, ὅπως διακρίνῃ τὸν σωρὸν τοῦτον ἐκ τῶν ἄλλων. μετὰ δὲ τὰ εἰς τότε ἀσημαντὰ ἀποτελέσματα τῶν ἀνασκαφῶν, εἶχεν ἀπόφασιν νὰ μὴ πύσῃ τὰς ἐργασίας του εἰμὴ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἀνάγκῃ.

Ὁ ἔνδοξος καθηγητὴς ἐπέμεινε λαλῶν περὶ τῶν πάντοτε ἐπιπόνων καὶ ἀβεβασίων πρώτων ἀποπειρῶν, συνενῶν πολλὰς χονδρὰς γεωμετρικὰς ἀσπειρότητας, ἐξαιρουμένας ὑπὸ γέλωτος βαρέος, ἤχεροῦ καὶ ἥμισυ μεταδοτικῶν.

Μετὰ μίαν ὥραν εἶχε κατορθώσει νὰ καταστῇ ἐντελῶς ἀνυπόφορος. Ἄλλ' ἐπειδὴ εἰς τὴν χώραν ἐκείνην ἀρεκί νὰ εἶνέ τις ξένος καὶ μάλιστα Ἑυρωπαϊκός, ὅπως ἔχη δικαίωμα ἐπὶ τῆς φιλοξενίας, ὄφειλον ἀποραιετῶς νὰ προσφέρουσιν εἰς τὴν ἡγλήρον ἄστυον καὶ νὰ τὸν προσκαλέσῃσιν εἰς τὴν τράπεζάν των. μέχρις ὅτου ἤθελεν ἀποφασίσει ν' ἀπέλθῃ. Οὐχ ἧττον ἐνδομύχως ἤχετο καθεὶς νὰ ἴδῃ ταχέως ἐρχομένην τὴν ὥραν, καθ' ἣν ὁ σω-

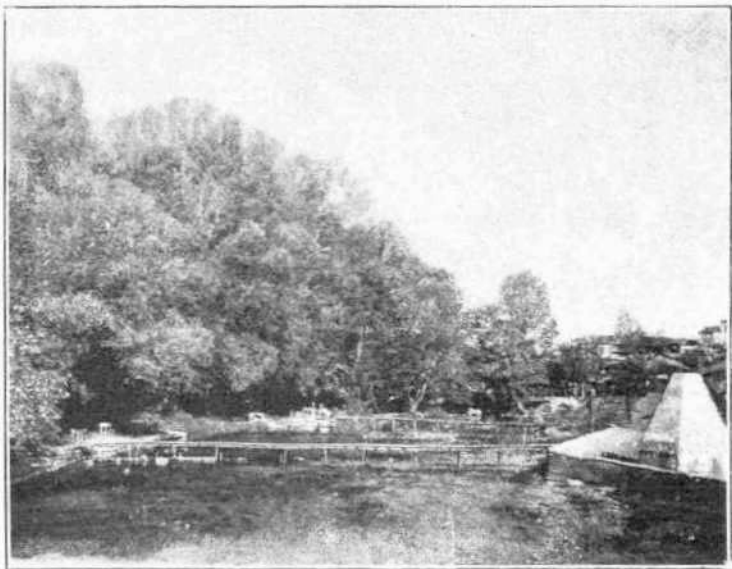
φῆς ὀφθαλμιάτρος θ' ἀνεχώρει εἰς Χιμαδάν· πλὴν αὐτὸς μέχρι τῆς ὥρας ἐκείνης οὐδόλως ἐφάνητο σκεπτόμενος νὰ πράξῃ τὸ τοιοῦτον.

Ἐδῆλωσαν ὅτι, ἐπειδὴ συνείδηζεν ὅτι πράττει νὰ τὸ πρῆκτεν τέλειον, ἐσκόπευε νὰ ἴδῃ τὰ πάντα μέχρι καὶ τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν, νὰ ἐπιθεωρήσῃ ὅλα τὰ καθέκαστα, ἅτινα ἠδύνατο νὰ ἴδῃ εἰς τὰς ἀνασκυρᾶς.

Ἐφοικίσαν ἡ Αἰκατερίνη ακούσασα τὴν πρόθεσιν ταύτην, διότι ἐφοβείτο μήπως ὁ ἀδελφὸς τῆς δὲν ἀνθίσῃ ἐπὶ πλέον. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἦτο ἀπαραίτητος ὑποχρέωσις ν' ἀποδεχθῶσι τὴν συντροφίαν τοῦ ἐπισκέπτου, ἐφ' ὅσον κερὸν θὰ ἤρρεσκετο αὐτὸς νὰ τὴν ἐπιβάλλῃ, ἐδέχετο νὰ ἐγκαταστήσῃ καὶ ν' ἀποδεχθῶσιν ὅσον τὰ δυνατόν περισσότερο καλόκαρδοι τὸ δυστύχημα.

Κεφάλαιον Δ' Ὁ μικρὸς Γουέθρος 1

Ἀφῆς θύρας ἀκούσθη εἰς μίαν τῶν πλησιοχώρων τῶν φρον, ἐκεῖ ἔνθη οἱ Ἀραβες εἰργάζοντο. Ἡκούσθησαν ὄνειδισμαὶ καὶ ταραχὴ ῥῆξις, μίαν κρυφὴν παιδίον διαπεραστικὴν καὶ κατόπιον τὰ

ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΩΝ ΤΡΙΚΚΑΛΩΝ (Ἐκ φωτογραφίας)

πάντα εἰσέγασαν. Ἡ Αἰκατερίνη πάντοτε ταχεῖα καὶ ζωηρὰ εἰς τὰς κινήσεις τῆς, ἔδραμε νὰ ἴδῃ τί συνέβαιναν, οἱ δὲ ἄλλοι τὴν παρεκολούθησαν. Ὁ καθηγητὴς Χάσσελφρατζ ἔαυρε πάλιν εἰς ἓν τῶν εὐρέων θυλακίων τοῦ τῆ μικρὸν στυρίον, τὸ ὁποῖον εἶχε παραλάβει διὰ νὰ κρούῃ τῆδε καθεῖσε ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, καὶ διηυθίθη με βῆμα μεμετροημένον πρὸς τὸ αὐτὸ μέρος.

Φθάσασα εἰς τὴν τάφρον τῶν Ἀράβων ἡ δεσποινὴς Κερδικὴ δὲν εἶδε κατ' ἀρχῆς εἰμὴ συνάθροισιν συγκεχυμένην· δὲν ἐβράδυνεν ὁμοίως νὰ παρατηρήσῃ τὴν αἰτίαν τοῦ θορύβου ἐκείνου. Πέντε ἢ ἕξ ἐργάται ἐπατίθεντο ὀργισμένοι κατὰ παιδίον δωδεκαετοῦς, τὸ ὁποῖον πανταχόθεν προσβαλλόμενον, ὠθοῦμενον, κακοποιούμενον, ἔστακεν ἀκίνητον, ὠχρὸν, μετὰ τὰ χεῖλη συνεισφογμένα, θλίβον ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ ἀντικειμένου

τι, τὸ ὁποῖον οἱ διωκταὶ τοῦ προσεπάθον νὰ τοῦ ἀφαιρέσωσιν.

Ἀγανακτήσασα ἡ Αἰκατερίνη ὤρμησε πρὸς τὸν ὄμιλον καὶ ἐπιθέτουσα μετὰ κίνημα ἐπιτακτικὸν μικρὸν ῥαβδίον, ὅπερ ἀνὰ χεῖρας ἔφερεν, ἐπὶ τοῦ βραχίονος ἐνθὺς τῶν ἀνδρῶν, ὅστις ἔστρεψεν ἐκ τοῦ ὠτίου τὸ παιδίον:

— Τί συμβαίνει; ἤρώτησε ταῦτοχρόνως. Διατί κακοποιεῖτε τοιοῦτοτρόπως αὐτὸ τὸ παιδί;

— Αἱ!... εἶπεν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ἀναλαβὼν πάραυτα ἦθος τεταραχμένον... Ἡ εὐγενεία σας δὲν πρέπει ν' ἀνησυχήτε... Εἶνε κακὴ γενεά... Ὑῖος σκύλου!... Ὑῖος κολασμένου!

Καὶ ἔπτωσε χαμκί εἰς ἐνδειξιν περιφρονησεως.

— Σ' ἐρώτησα νὰ μοῦ εἴπῃς τί συμβαίνει, εἶπε μετ' αὐστηρότητος ἡ δεσποινὴς Κερδικὴ. Δὲν ἐντρέπεσθε νὰ ἐπιτίθεσθε τόσο ἄνδρες ἐναντίον ἐνθὺς τόσο μικροῦ παιδίου;... Εἶνε αἰσχρὸν! Τί ἐκκεμε; Διατί τὸ κατηγορεῖται... Μήπως ἔκλεψε τίποτε;

— Ὡ δὲν ὁπάρχει ἀμφιβολία!... Ὁ υἱὸς τοῦ σκύλου!... Εἶνε ὅλοι κλέπται!... Ἐκτρα-

ξαν ἐν χορῷ οἱ ἐργάται μετὰ ὄφρος ὀψίστης περιφρονησεως.

— Ὡς πρὸς αὐτὸ, εἶπεν ἡ Αἰκατερίνη, ἂν εἶνε κλέπτης, δὲν εἶνε ὁ μόνος ἐδῶ· τὸ ἴδιον πιστεύω εἶσθε καὶ σεῖς ὅλοι, ὅσοι εἰσέκυσετε ἐδῶ. Ἐμπρὸς λοιπόν!... εἰς τὴν ἐργασίαν σας καθένας. Ἐγὼ θὰ ἐξετάσω αὐτὸ τὸ παιδί!... Ἐλκ σὺ ἐδῶ νὰ μοῦ εἴπῃς τί ἐκκεμε.

Οἱ ἐργάται ἀπεσύρθησαν μεμψιμοιροῦντες, μετὰ τολμώντες δὲ νὰ παραβῶσι τὴν προσταγὴν τῆς Χαρσίμ, κατήλθον πάλιν εἰς τὴν τάφρον τῶν, ἀπὸ πρότερον ἔπτωσαν ἐπανειλημμένως πρὸς τὸ μέρος τοῦ παιδίου, διὰ νὰ ἐκφράσωσι τὴν ἀποδοκιμασίαν των.

Ἡ δεσποινὴς Κερδικὴ ἔσχε τότε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐξετάσῃ τὸ παιδίον λεπτομερέστερον. Τὰ ἐκ λευκοῦ πανίου ἐνδύματά του εἶχον σχισθῆ κατὰ τὴν πάλιν, ἐλαφρὰ δὲ πληγὴ προξενηθεῖσα κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐκ λίθου ριφθέντος κατ' αὐτοῦ, ἤμικσαν ἄνωθεν τῆς ἀριστερᾶς ὀσφύος

του. Ἡ Αἰκατερίνη ἐξεπλάγη ἐκ τῆς κλιονῆς τοῦ παιδίου αὐτοῦ· τὰ εὐκίνητα καὶ εὐπλῆστα μέλη του ἐξεῖχον ὡς ἀρχαίου χαλκοῦ ἀγαλματίου ἐν τῷ μέσῳ τῶν ῥακῶν τῆς λιγῆς ἐνδυμασίας του. Ἡ κεφαλὴ του καλυπτομένη ὑπὸ μαύρης βοστρυχωτῆς κόμης εἶχεν ἔκτακτον χάριν, τὸ δὲ λευκὸν μέρος τῶν χνοωδῶν μεγάλων ὀφθαλμῶν του ἔλαμπεν ὡς ἐγκαυστον ἐπὶ τῆς μελαγχροίνης μορφῆς του. Οἱ ὄνειδισμοί, οἳς πρὸ μικροῦ εἶχεν ὑποστῆ, δὲν εἶχον ποσῶς ἀλλοιώσει τὴν ἀταραξίαν καὶ τὴν ὑπερηφάνειαν τῶν χαρακτηριστικῶν του· παρεκτός αστραπῆς τινος ἀγανακτήσεως, ἣτις ἔλαμψεν εἰς τὸ βλέμμα του, ὅτε τὸν ἐκατηγόρησαν ἐπὶ κλοπῇ, εἶχε διαμείνει ἀπαθὴς μετὰ τὰς χεῖρας πάντοτε ἐσταυρωμένας ἐπὶ τοῦ στήθους, φυλάττων ζηλοτύπως τὸ ἀντικείμενον, ὅπερ ἤθελον ν' ἀφαιρέσωσιν ἀπ' αὐτοῦ.

— Τὸ καυμένο τὸ παιδί! εἶπεν ἡ Αἰκατερίνη μετ' οἴκτου, εἶνε πληγωμένον. Ἐλκ ἐδῶ νὰ σοῦ δέσω τὴν πληγὴν σου.

Τὸ παιδίον ἐπλησίασε χωρὶς νὰ εἴπῃ λέξιν. Τοῦ ἔπλυνε τὸ μέτωπον, μετ' ὃ ἐσκόπευε τὴν πληγὴν διὰ ταχυοῦ ἐκ ταφῆς, θέτουσα δὲ τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ νεκροῦ ἰθαγενεοῦς:

— Ἴδου ὁποῦ σὲ ἰάτρευσα, εἶπε μετ' ὀλίγας ἡμέρας δὲν θὰ φαίνεται πλέον τίποτε. Τώρα διηγήσου μας τί συνέβη· διατί τὰ εἶχαν μαζί σου οἱ ἐργάται;

— Χμ!... φοβοῦμαι ὅτι κἄτι θὰ τοῦς ἐπῆρεν, εἶπεν ὁ ἰατρός Ἀρδὸν σείων τὴν κεφαλὴν. Γὰρ νὰ ἰδοῦμεν, τί κρύπτεις ἐκεῖ, μικρέ. Στοιχηματίζω ὅτι θέλετε, ὅτι κρύπτει κἄτι τι τὸ ὁποῖον δὲν τοῦ ἀνάκει νομίμως...

— Ὁχι! εἶπε πάραυτα ἡ Αἰκατερίνη. Εἶμαι πεπεισμένη, ὅτι τὸ παιδίον αὐτὸ δὲν εἶνε κλέπτης. Ἐγὼ παίρνω τοῦ ἦθους των, ὅταν τοὺς συλλαμβάνουν ἐπ' αὐτοφώρῳ, καὶ δὲν τὸ ἀναγνωρίζω εἰς αὐτὸν ἐδῶ... Κυττάξτε, κύριοι! τὸ παιδίον αὐτὸ φαίνεται ὅτι ἔχει ἀξιοπρέπειαν τῆ ἀληθείας καὶ φαίνεται ὅτι

Οἱ ἀχρηστοί

μας οἰκταίει διὰ τὰς κατ' αὐτοῦ κατηγορίας. — Πραγματικῶς, εἶπεν ὁ Μανρίκιος, γελῶν ὁ καταγόμενος αὐτῆς μας κυττάζει μετ' ὅλον τὸ μεγαλεῖόν του. Ἐμπρὸς! ἐξκκολοῦθησαν ἀποται-

(1) Γουέθρος ἢ Παροῦ καλεῖται ἐν Παροῦ οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν διασκορπισμένην φυλὴν τῆν ἀκούσθησαν τὴν παραλατρίαν τοῦ Ζωροάστρου.

νόμος πρὸς αὐτὸν περσιεῖ, δεῖξέ μας τί κρατεῖς καὶ τράβη εἰς τὴν δουλειά σου.

Τὸ παιδίον ἐνευσεν ἀρνητικῶς· αἶφνης ὁ καθηγητὴς Χάσελφρατζ προχωρῶν ἐπέθηκε τὴν βαρεῖαν χεῖρά του ἐπὶ τοῦ ὤμου τοῦ παιδίου καὶ αἰσίων αὐτό :

— Δεῖξε τί κρατεῖς, μάγκα! ἔκραξε μὲ τὴν βαρεῖαν ὀργίλην φωνήν του.

— Ἀφήσατέ τον, κύριε, σὰς παρακαλῶ, εἶπεν ἡ Αἰκατερίνη· ἐγὼ δὲν πιστεύω ὅτι αὐτὸ τὸ παιδίον εἶνε κλέπτης καὶ ἀναλαμβάνω ἐγὼ τὴν εὐθύνην νὰ τὸ ἀποπέμψω χωρὶς νὰ ἐξαισθηθῆσθε ἐπὶ πλέον τὰς ἀνακρίσεις. Πήγαίνα, παιδί μου εἶσαι ἐλεύθερον, προσέθηκεν.

Εὐθὺς ὡς ἀπήγγειλε τὰς λέξεις ταύτας καὶ ἡ φυσιογνωμία τοῦ παιδίου πάραυτα ἐπραῦνθη· τὰ συνεσφιγμένα χεῖλη του διεστάλησαν ὑπὸ μειδιάματος καὶ ἀνοίγων κατὰ τὴ ἡμισὺ τὰς χεῖρας του ἔδειξε περιστεράν, μὲ χροιά τράχηλον, μὲ πόδας καὶ ῥάμφος ἐρυθρόν, ἥτις συνεσφιγμένα καὶ ἐντρομος ἔκειτο παρὰ τὸ στήθος του.

— Βλέπετε; εἶπεν ἡ Αἰκατερίνη χαίρουσα· καλὰ ἔλεγα ἐγὼ ὅτι τίποτε δὲν ἔκλειψε. Καὶ διατί ἐκείνοι οἱ ἄνθρωποι σοῦ ἐπετέθησαν, παιδί μου;

— Ἐπήγαίνα τὸν δρόμον μου καὶ ἐγύριζα εἰς τὴν κατοικίαν μας· ἐκρατοῦσα δὲ εἰς τὴν κόλπον αὐτὸ τὸ πουλί διὰ νὰ μὴ μοῦ φύγῃ. Οἱ ἄνθρωποι σας μὲ εἶδαν καὶ μοῦ ἐφώνησαν, ὅτι κατὶ εἶχα κλέψει ἀπὸ τὸ στρατόπεδόν σας. Ἐπροσπάθησαν νὰ μοῦ τὸ πάρουν. Ἐγὼ δὲν ἤθελα νὰ ἴδουν τί ἐκράτουν... καὶ δὲν τὸ εἶδαν! προσέθηκε θριαμβευτικῶς.

— Καὶ μ' αὐτὸ ἐκέρδησαι μίαν πληγὴν εἰς τὸ μέτωπον, μικρὲ βλάκα! εἶπεν ὁ καθηγητὴς Χάσελφρατζ. Ἄν ἤθελες τοὺς ἀκούσει, θὰ σὲ ἔφρικαν ἡσυχον.

— Δὲν τοὺς ἐπέρασαν ὅμως καὶ δὲν εἶδαν ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἤθελα νὰ κρύψω, ἐπανελάθε τὸ παιδίον.

— Πῶς λέγεσαι; ἠρώτησεν ἡ Αἰκατερίνη.

— Ὀνομάζομαι Χασάν.

— Ἐδῶ πλησίον κατοικοῦν οἱ γονεῖς σου;

— Δὲν ἔχω γονεῖς.

— Ἐλεγε, ὅτι ἐπέστρεφες εἰς τὴν κατοικίαν σας. Βέβαια δὲν ζῆς μόνος; εἶπεν ὁ Μαυρίκιος.

— Ὦ, ὄχι· κατοικῶ μαζὶ μὲ τὸν Γκουσά-Νισίν καὶ τὴν Λεϊλά.

— Γκουσά-Νισίν!... ἐπανελάθεν ὁ γέρ Χάσελφρατζ καγχάζων.

— Ἄν δὲν ἀπατώμαι, εἶπεν ἡ Αἰκατερίνη, τὸ ὄνομα αὐτὸ σημαίνει κατὰ γράμμα: ἐκείνος-ὁποῦ, μένει-στὴ-γωνιά-του.

— Ναι, νεοποινίς, τί ὠραῖον ὄνομα! ἀλήθεια;

— Εἶνε ὅμως τοῦλάχιστον ὄνομα ἀνθρώπου

μὴ ὀχληροῦ, ἀπάντησεν ἡ νεάνις, καταστέλλουσα μειδίαμα.

— Πράγμα, τὸ ὅποιον δὲν ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ 'πῇ δι' ὅλους! ἀνεκράξεν ὁ ὑπολοχαγὸς Γκυγιών, ὅστις δὲν ἐδίστασε νὰ ἐξακουτίσῃ ἐν βλέμμα πρὸς τὸν σοφὸν Γερμανόν.

Χωρὶς ὅμως νὰ προσέξῃ εἰς αὐτὸν οὗτος, διευθετῶν τὰς διόπτρας του, ἐξήταζε προσεκτικῶς τὸν μικρὸν Χασάν.

— Ἀπὸ τὸ σχῆμα τῶν ἐνδυμάτων τοῦ παιδίου αὐτοῦ, εἶπεν ἐπὶ τέλους, ἄγομαι νὰ πιστεύσω ὅτι ἀνήκει εἰς τὴν αἵρεσιν τῶν Γουέβρων.

— Τῶν Γουέβρων!... ἐπανελάθεν ἡ Αἰκατερίνη ἐκπληκτος. Ἐνόμιζα ὅτι δὲν ὑπῆρχον πλέον.

— Ἀπεναντίας, δεσποινίς, ὑπάρχουν· μοιλοῦντι δὲ ἡ αἵρεσίς των περιφρονεῖται...

— Διατί, κύριε; Κατὰ τί εἶνε ἀξιοκαταφρόνητος ἡ αἵρεσις αὐτή; ἠρώτησε μετ' ἐνδιαφέροντος ἡ Αἰκατερίνη.

— Ἡ λατρεία τοῦ πυρός, ὡς στοιχείου ζωογόνου τοῦ κόσμου, οὐδὲν ἔχει τὸ ἐξουτελιστικόν, νομίζω, προσέθηκεν ὁ ὑπολοχαγὸς μὴ δυσκαρυστούμενος, διότι ἐνῶ ταύτοχρόνως ὑπεστήριζε τὴν γνώμην τῆς δεσποινίδος Κερδίκ, ἀπ' ἐτέρου ἀντέτεινεν εἰς τὴν σοφὴν καθηγητὴν, καθ' οὗ ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς ἠσθάνθη ἀντιπάθειαν ἀκτανικήτων.

— Πολὺ καλὰ, ἀπάντησεν ὁ ὀφθαλμίατρος. Ἄρα ἡ δεσποινὶς εὐρίσκει τὴν αἵρεσιν ταύτην ἀξιολογώμενον καὶ ἐγὼ τὴν θαυμάζω. Ἄλλ' ὅπως δὴποτε οἱ Πέρσαι δὲν εἶνε αὐτῆς τῆς γνώμης καὶ δὲν ὑπάρχει ὄχι, τὴν ὁποίαν νὰ μὴ ἐπιρρίπτωσι κατὰ τῶν Γουέβρων.

— Δι' αὐτὸ λοιπὸν οἱ ἐργάται μας ἐπετέθησαν κατ' αὐτοῦ τοῦ παιδίου; ἠρώτησεν ἡ Αἰκατερίνη.

— Πιθανώτατα, ἀπάντησεν ὁ ἐπιστήμων, σείων τὴν χονδροῦν κεφαλὴν του.

— Τὸ καυμένο τὸ παιδί!... Ἀλήθεια, Χασάν, ὅτι εἶσαι Γουέβρος; ἐξηκολούθησεν ἡ νεάνις.

— Ναι, Χανούμ, ἀπάντησε μὲ ἥθος ἐπαρσεως καὶ τρόπον τινὰ λυπούμενος ὡς νὰ προσεδόξα νὰ ἴδῃ μεταβάλλουσαν πρὸς αὐτὸν συμπεριφορὰν τὴν μετ' αὐτοῦ συνδιαλεγομένην.

— Ἡμπορεῖτε νὰ πιστεύσητε τοὺς λόγους του εἶπεν ὁ Μαυρίκιος. Ἄν καὶ μισοῦνται ὡς εἰδωλολάτραι οἱ Γουέβροι, ἐν τούτοις θεωροῦνται ἐν γένει ὡς ἀνίκαιοι νὰ ψευθῶσιν.

— Ἐπίζηλον προτέρημα! ἐγνωμάτευσε ὁ ὑπολοχαγός, τὸ ὅποιον θὰ μάς ἦτο παλὸν χαίσιμον, ἂν ἠδυνάμεθα νὰ τὸ μεταδώσωμεν εἰς ὅλους τοὺς ἀγαπητοὺς μας μαύρους. Ἄραβας, Τυνησίους, Πέρσας καὶ λοιπούς.

— Καὶ οἱ Γουέβροι αὐτοὶ ἐξακολουθοῦσι καὶ σήμερον ἀκόμη νὰ προσθεύωσι τὴν θρησκείαν τοῦ Ζωροάστρου; ἠρώτησεν ἡ Αἰκατερίνη.

— Κἄπως τροποποιημένον, ἐννοεῖται, ἀπάντησεν ὁ ἀδελφός της. Ἐν τούτοις ὑπάρχει, ἂν δὲν ἀπατώμαι, μεταξὺ των μίαν ὁμάς ἐπιθυμοῦσα νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν λατρείαν εἰς τὴν πρώτην αὐτῆς ἀγνότητά. Δὲν καλοῦνται αὐτοὶ, νομίζω, παλαιοὶ Γουέβροι;

— Ἀκριβῶς, ἀπάντησεν ὁ δόκτωρ Ἄρδύ.

Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ μικροῦ Χασάν ἐξήστραψαν, ὅτε ἤκουσε τὴν ὀνομασίαν ταύτην.

— Μήπως οἱ ἰδικοί σου ἀνήκουν εἰς αὐτὴν τὴν ὁμάδα; ἠρώτησεν ἡ Αἰκατερίνη, ἥτις τὴν παρετήρει.

— Ναι, Χανούμ.

— Καὶ ποῦ κατοικοῦν;

— Ἐκεῖ πέραν! εἶπε τὸ παιδίον, ἐκτείνων τὴν χεῖρά του πρὸς βορρᾶν, πλησίον τοῦ τάφου τῆς Ἐσθῆρ καὶ τοῦ Μαυροχίου.

— Ὑπάρχει ἐκεῖ καμμίαν κομῆπολις, κανὲν χωρίον μικρόν;

Ἐ Χασάν εἶσατε τὴν κεφαλὴν.

— Ὁ Γκουσά-Νισίν δὲν κατοικεῖ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, εἶπε. Μένει εἰς τὴν γωνίαν του. Φυλάττει τὸν Πύργον τῆς Σιωπῆς.

— Τί εἶνε αὐτὸς ὁ Πύργος;

— Καλεῖται τοιοῦτοτρόπως, ἀπάντησεν ἀντ' αὐτοῦ ὁ δόκτωρ Ἄρδύ, πύργος, ὅστις διόλου δὲν θὰ σοῦ ἤρесе, ἀγαπητόν μου τέκνον. Οἱ Γουέβροι δὲν συγκατατίθενται κατ' οὐδένα τρόπον νὰ θάπτωσι τοὺς νεκροὺς των. Δὲν θέλουν νὰ μιλῶσιν οὔτε τὴν γῆν, οὔτε τὸ πῦρ, οὔτε τὸ ὕδωρ μὲ τὴν κόνιν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος. Ἐκλιέτουσι λοιπὸν τοὺς νεκροὺς ἐπ' ὕψλων πύργων καὶ ἀφίνουσιν εἰς τὰ πτηνὰ τοῦ οὐρανοῦ τὴν φροντίδα νὰ δώσωσιν εἰς αὐτοὺς ταφήν. Ἐν ἄλλοις λόγοις, οἱ γῆρας καὶ οἱ κόρακες εἶνε οἱ νεκροθάπται των.

— Φρικτόν! εἶπεν ἡ Αἰκατερίνη φοικιῶσα. Χασάν, μήπως ὁ Γουεσά-Νισίν κατοικεῖ εἰς ἓνα ἀπ' αὐτοὺς τοὺς πύργους;

— Κανεὶς δὲν κατοικεῖ τὸ δακμὴ (πύργον τῆς σιωπῆς) εἰμὴ ὅσοι σιωπήσουσιν διὰ παντός, ἀπάντησε σοβαρῶς τὸ παιδίον.

— Τί ἐννοεῖς λοιπὸν;

— Ὁ Γκουσά-Νισίν κατοικεῖ εἰς τοὺς βράχους καὶ φυλάττει τὸν πύργον τῆς σιωπῆς, δηλαδὴ ἀποκρούει τοὺς βεβήλους. Κανεὶς δὲν δύναται νὰ πλησιάσῃ, οὔτε ζῶον, οὔτε πτηνόν, ἐκτὸς ἂν ὁ Γκουσά-Νισίν τοῦ τὸ ἐπιτρέψῃ.

— Ὦ, ὦ! εἶπεν ὁ γέρ Χάσελφρατζ μὲ ἥθος δυσπιστίας.

— Οὔτε ἡ εὐγενεὶα σου δύνασαι νὰ πλησιάσῃς

γονδρὲ Σαγίθ, (κύριε), ἂν ὁ Γκουσά-Νισίν σοῦ τὸ ἀπαγορεύσῃ, εἶπεν ὁ Χασάν χωρὶς νὰ πτοηθῇ.

— Αὐτὸ θὰ τὸ ἐβλέπομεν, βλάκα, εἶπε σκαιῶς ὁ ὀφθαλμίατρος, προσβλήθεις ἐκ τοῦ ἐπιθέτου, τὸ ὅποιον ἀπέδωκεν αὐτῷ τὸ παιδίον.

— Ὁ Γκουσά-Νισίν εἶνε συγγενὴς σου; ἠρώτησεν ἡ δεσποινὶς Κερδίκ.

— Ὅχι, τίποτε δὲν τὸν ἔχω τὸν Γκουσά-Νισίν. Ἀπὸ μικρὸν μὲ εὗρεν ἔρημον εἰς τὸν δρόμον καὶ μὲ παρέλαθε· κανεὶς δὲν γνωρίζει ἀπὸ ποῦ εἶμαι καὶ εἰς ποίαν οἰκογένειαν ἀνήκω. Ὁ Γκουσά-Νισίν μὲ παρέλαθε καὶ μὲ ἀνέβρεψεν ἀπὸ μικρόν. Μὲ ἠγάπησεν ὅσον καὶ τὴν Λεϊλάν καὶ ἔγεινα ἀφροσισωμένος δούλος του... Μὲ ἐδίδαξε τὴν θρησκείαν, χωρὶς ὅμως νὰ μοῦ τὴν ἐπιβάλλῃ. Ἄν ἤθελα, θὰ ἤμουν Μουσουλμάνος, ὅπως οἱ ἐργάται σας, ἀλλὰ θέλω νὰ ἔμαι Παρσῆς, ὅπως ὁ αὐθέντης μου καὶ ἡ Λεϊλά.

— Ποία εἶνε ἡ Λεϊλά; ἡ σύζυγος τοῦ αὐθέντου σου;

— Ὅχι, ὁ Γκουσά-Νισίν εἶνε ἠλικιωμένος. Εἶνε γέρον ὅσον καὶ ὁ κόσμος καὶ ἡ γενειὰς του εἶνε σεβασμῆα. Ἡ Λεϊλά πρέπει νὰ εἶναι ἐγγονὴ του.

— Γέρον ὅσον καὶ ὁ κόσμος!... εἶπεν ὁ ὑπολοχαγός λίαν τερπόμενος ἐκ τῆς παραβολῆς ταύτης· αὐτὴ βεβαίως σημαίνει ὅτι εἶνε πολὺ γέρον. Μὲ τὰς ὑπερβολὰς των δὲν εἰξέυρει κανεὶς τί θέλουν νὰ εἰποῦν αὐτοὶ οἱ παρὰξενοί.

— Ὁ Γκουσά-Νισίν εἶνε γέρον ὅσον καὶ ὁ κόσμος, ἐπανελάθεν ὁ Χασάν. Εἶδε νὰ γεννηθῶν καὶ ν' ἀποθάνουν πολλὰ γενεὰ ἀνθρώπων. Γνωρίζει τὰ πάντα. Ἡ μάθησίς του εἶνε ἀπεριόριστος, ὅπως καὶ ἡ δύναμίς του. Οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ζῶα ὑπακούουσιν εἰς αὐτόν. Τὸ Δεῖθι (ἡ ἀρχαία γλῶσσα τῶν Γουέβρων) εἶνε εἰς αὐτὸν πολὺ γνωστὴ καὶ ἀντὶ νὰ ἐπαναλαμβάνῃ τὰς φράσεις χωρὶς νὰ τὰς ἐννοῇ, ὅπως πράττουν οἱ περισσότεροι τῶν μοβέδς (ἱερέων τῶν Γουέβρων) νομίζει κανεὶς ὅτι τὰς ἤκουσεν ἀπὸ τὸ ἴδιον τὸ στόμα τοῦ προφήτου Ζωροάστρου.

— Τρελλὸ θὰ εἶνε αὐτὸ τὸ παιδί, εἶπεν ὁ καθηγητὴς.

— Αὐτὸς ὁ Γκουσά-Νισίν πρέπει νὰ εἶνε ὑποκειμενον πολὺ περίεργον, ἐπέλαθεν ἡ Αἰκατερίνη καὶ ὁμολογῶ ὅτι εἶμαι πολὺ περίεργος νὰ τὸν ἴδω. Εἶπέ μου, Χασάν, νομίζεις ὅτι θὰ μοῦ ἐπέτρεπε νὰ τὴν πλησιάσω; προσέθηκε μὲ φωνὴν θωπευτικωτάτην.

Ἐπιτα συνέχεια

x

ΒΟΤΑΝΙΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑΙ

Κυτταρική Πολιτεία.

Γ'.

Μέγεθος τῶν κυττάρων. — Θρέψις τῶν κυττάρων. — Κατεργασία ἀνοργάνων οὐσιῶν εἰς ζωϊκὰς οὐσίας. — Αὐξησις τῶν κυττάρων. — Πάχυνσις τῆς κυτταρικῆς μεμβράνης. — Μερικὸς ἠλικία καὶ θάνατος τῶν κυττάρων.

Τὸ μέγεθος τῶν φυτικῶν κυττάρων ποικίλλεται. Ἐν τῇ ἐντερειῶν τῶν Νηρίων, εἰς τὰ φύλλα τῆς Βεγονίας διακρίνομεν μὲ ἀσπλον ἰσθλαμὸν τρυφερὸν δικτυωτὸν κατασκευάσμα. Ἡ γύρις τῆς βρίζης ἢ τῆς κολοκύνθης διαμερίζεται ἐν τῷ ὕδατι εἰς μικροὺς κόκκους κόνεως. Ἐκαστος τῶν κόκκων τούτων εἶναι ἐν κύτταρον, ὅπερ εἶναι ἰσθλαμὸν ἄνευ τῆς βοήθειας τοῦ μικροσκοπίου. Κατὰ μέσον ὄρον τὰ κύτταρα δύνανται νὰ ἀποκτήσωσι τὸ πάχος τριχός, πολλὰ δὲ μόνον τὸ τρίτον ἢ τὸ τέταρτον τοῦ πάχους αὐτῆς· ἄλλα γίνονται μεγαλύτερα καὶ ἰδίως πολὺ μικρότερα. Ἐκάστη τῶν μικρῶν ἰνῶν, ἐξ ὧν ὑφαίνονται τὰ λινὰ καὶ βυμβάκερά ύφάσματα, εἶναι ὡσαύτως φυτικὰ κύτταρα, τὰ ὅποια καίτοι λεπτότατα, δύνανται ὅμως νὰ λάθωσι μήκος δύο μέχρι πέντε ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου.

Ἄλλ' ἐν τῇ φύσει οὐδὲν εἶναι μέγξ, οὐδὲν εἶναι μικρόν. Καὶ ἐν τῷ σμικροτάτῳ κυττάρῳ ὑπάρχει χώρος διὰ τὴν μεγίστην ποικιλίαν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς ζωϊκῆς δυνάμεως. Ἐν ἐκάστῳ κυττάρῳ ἐνεργεῖται ἀκαταπίστος πλάσις καὶ μεταμόρφωσις, γένεσις καὶ φθορά, ἀκατάπιστος· ἐναλλαγὴ οὐσιῶν. Τὸ κύτταρον προσλαμβάνει τροφήν, τὴν κατεργάζεται, ἀναπνέει καὶ διαπνέει. Μόρια τινὰ, ἅτινα καταστάθησαν ἄχρηστα διὰ τὴν ὑπερήσαν τῆς ζωῆς, ἐκκρίνονται καὶ ἀν' αὐτῶν ἄλλα προσλαμβάνονται ἐξώθεν. Ἀπὸ τὴν θρέψιν καὶ τὴν ἐναλλαγὴν τῶν οὐσιῶν ἐξαρτάται ἡ ἀνανέωσις τοῦ κυττάρου καὶ κατὰ συνέπειαν ἡ συντήρησις αὐτοῦ. Αὐτόδηλον εἶναι ὅτι αἱ ὑπὸ τοῦ κυττάρου προσλαμβάνόμεναι οὐσίαι δὲν εἶναι οὐσίαι στερεαί, καθόσον, ὡς γινώσκομεν, τοῦτο ἴσχυον· ἐγκλείεται ὑπὸ μεμβράνης, προσλαμβάνει ὅμως τὴν τροφήν του ἐν βευστῇ καὶ ἀερώδει καταστάσει. Ἄν καὶ μὲ τὰ ἐντελέστερα μικροσκοπικὰ μέχρι τοῦδε δὲν κατορθώθη νὰ παρατηρηθῶσιν ὅπκι εἰς τὴν κυτταρικήν μεμβράνην, οὐχ ἦττον δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι ἡ μεμβράνη αὕτη εἶναι πορώδης ὡς σπόγγος, μὲ τὴν διαπορᾶν ὅτι οἱ πόροι εἰσὶν ἀπειράκις λεπτότεροι. Οὕτω καταληπτὸν γίνεται δικτὺ κυττάρου τινὸς ἐν τῇ βευστῇ εὐρισκόμενον ἢ μεμβράνη κορέννεται καὶ ἐκ τοῦ ἀπορροφηθέντος βευστοῦ τόσον μόνον μέρος μεταδίδει εἰς τὸ πρωτόπλασμα.

ὅσον ἀρκεῖ εἰς τὴν θρέψιν αὐτοῦ. Ἄλλὰ καὶ ἀντιστρόφως συστατικά τινὰ μέρη τοῦ κυτταρικοῦ χυμοῦ, τῶν ὁποίων τὸ πρωτόπλασμα δὲν ἔχει ἀνάγκην, δύνανται διὰ τῶν πόρων τῆς μεμβράνης ἐκκρίνωμενα νὰ μεταδῶσιν εἰς παρακείμενα κύτταρα. Προσέτι ἀπορροφῶνται καὶ αἲρια διὰ τῶν πόρων τούτων, καθὼς καὶ αποβάλλονται τοιαῦτα, ἅτινα ἀνεπτύχθησαν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τοῦ κυττάρου.

Ὡς γνωστὸν οἱ ἀρχαιότεροι φυσιολόγοι, ἐδέξαζον ὅτι ἅπαντα τὰ σώματα συνίσταντο ἀπὸ τέσσαρα στοιχεῖα· πῦρ, ὕδωρ, ἀέρα καὶ γῆν· ἢ νεώτερον θμῶς φυσικὴ καὶ χημεία ἀπέδειξαν σφαλερᾶν τὴν δοξασίαν ταύτην. Τὴν σήμερον γνωρίζομεν ὅτι τὸ πῦρ εἶναι ἀλληλενέργεια, τὸ ὕδωρ μίξ ἐνωσις, ἡ ἀήρ κράμα δύο αερίων καὶ τέλος ἡ γῆ εἶναι ἐπισφύρευσις διαφόρων λίθων ἐν λεπτοτάτῳ διχμερισμῷ. Διὰ τὰ φυτὰ ὅμως ἡ ἀρχαία δοξασία διετήρησε τὸ κύρος αὐτῆς, γῆ, ὕδωρ καὶ ἀήρ εἶναι ἡ τροφή τῶν κυττάρων τοῦ φυτοῦ, πῦρ δὲ ἡ μᾶλλον φῶς καὶ θερμότης εἶναι αἱ δυνάμεις, αἵτινες τίθησιν εἰς κίνησιν τὴν μηχανὴν τῆς ζωῆς ἐν τῷ κυττάρῳ.

Ἐκ τῶν συντριμμάτων τῶν λίθων, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ γῆινος φλοιὸς συνεπέχθη, διακλύονται συστατικά τινὰ μέρη, ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον μεταλλικὰ ἅλατα, ἐν τῷ ὕδατι, τὸ ὅποτον ὡς βροχὴ, χιὼν ἢ δρόσος καταπίπτει καὶ εἰσχωρεῖ εἰς τοὺς λεπτοὺς τοῦ ἐδάφους πόρους. Ἡ διάλυσις αὕτη τοῦ ἐδάφους, ἢ τῆ ἐκχύλιμα τοῦτο ἐμπεριέχει σπουδαιοτάτας θρεπτικὰς οὐσίας διὰ τὰ φυτὰ. Ἐνῶ δὲ πρότερον ἐπιστετέτο ὅτι μόνον εἰδικὴ ἐνωσις μεταλλικῶν οὐσιῶν μὲ τὰ λεῖψαντα σερπητότων φυτῶν, ἢτις ὀνομάζεται φυτικὴ γῆ (Humus), ἢτο ἱκανὴ νὰ θρέψῃ τὰ φυτὰ, ἡ ἐπιστήμη πρὸ πολλοῦ ἀπέδειξεν, ὅτι οὐχὶ αὕτη ἢ φυτικὴ γῆ εἶναι ἡ τροφή, ἀλλὰ τὰ μεταλλικὰ ἅλατα, ἅτινα αὕτη ἐμπεριέχει, οἷον κάλιον, ἀσβεστῖον, μαγνήσιον, ἀμμωνία, ἠνωμένα μετὰ θεικοῦ, νιτρικοῦ καὶ φωσφορικοῦ ὀξέος. Ὅπως ὁ ἰατρὸς σήμερον δίδει εἰς τὴν ἀσθενῆ τὸ καθαρὸν ἀλκαλοειδὲς τῆς κίνης ἐν διαλύσει καὶ ὠρισμένη ποσότητι ἀντὶ τοῦ μὴ καθαρῶ καὶ ἀβεβαίου ἐκχυλισμάτος αὐτῆς, οὕτω καὶ ὁ φυσιολόγος θεραπεύει τὰ φυτὰ του ἄνευ χύματος ἐντὸς ὕδατος, εἰς τὸ ὅποτον καταλλήλως καὶ ἐν ὠρισμένη ποσότητι διαλύει ἐν καθαρῷ κρυσταλλικῇ μέρῃ θρεπτικὰ ἅλατα τοῦ ἐδάφους. Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν μεταλλικῶν τούτων οὐσιῶν ἐκ τοῦ ἐδάφους, τὸ φυτὸν τρέφεται καὶ ἐκ τῆς ατμοσφαιρας. Ὡς γνωστὸν αὕτη συνίσταται ἀπὸ τέσσαρα μέρη ἀζώτου καὶ ἐν μέσῳ ὀξυγόνου, εἰς τὰ ὅποια ἐνοῦται καὶ ἐλάχιστον μέρος ἀνθρακικοῦ ὀξέος. Ἐνῶ δὲ τὸ ζῶον τῆς ατμοσφαιρας δὲν χρῆσιμεῖ εἰς τὰ φυτὰ καθὼς οὐδὲ καὶ εἰς τὰ ζῶα, τὸ ὀξυγόνον καὶ τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ ἀπεναντίας

ἀποτελεῖ τὰς ἀερώδεις θρεπτικὰς οὐσίας τοῦ φυτοῦ, ἄνευ τῶν ὁποίων αὐτὸ οὔτε νὰ ἀνανεωθῆ, οὔτε τὴν ἐναλλαγὴν τῶν οὐσιῶν ἐν ἐνεργείᾳ νὰ διατηρῇ οὐδὲ νὰ ζῆσθ δύναιται.

Ἰδῶρ, ἅλατα τοῦ ἐδάφους καὶ τὰ ὀνομασθέντα αἲρια εἶναι αἱ ἀκατέργαστοι οὐσίαι αἱ ὑπὸ τῶν φυτῶν προσλαμβάνόμεναι. Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ὅμοις τῶν κυττάρων μεταβάλλονται αὐταὶ εἰς ἄμιλον καὶ σάκχαρον, εἰς κόμμα καὶ ἰνίνην, εἰς λεύκωμα, εἰς ἔλαια καὶ ῥητίνην, εἰς ἱαμακτικὰς ἢ δηλητηριώδεις οὐσίας. Τὸ ἀπλούστατον κύτταρον κατέχει τὴν τέχνην, τὴν ὁποίαν ὁ μᾶλλον ἐμπειρὸς χημικὸς δὲν κλονήθη νὰ ἐξείρη. Ὁ χημικὸς δύναιται ἐν τῷ χημείῳ νὰ προκαλεῖται πολλάς οὐσίας, τὰς ὁποίας τὸ φυτικὸν κύτταρον παράγει. Τὸ ἄμιλον τοῦ γεωμήλου μεταβάλλει εἰς σάκχαρον, ἢτις δίδει εἰς τὴν σταφυλὴν τὴν γλυκύτητα αὐτῆς. Τὸ ἄμιλον πάλιν μεταποιεῖ εἰς ὀξὲς καρπῶν, τὰ ὅποια ἐνοῦμενα μὲ τὸ σάκχαρον τῶν ῥαγῶν μεταδίδουσιν εἰς αὐτὰς τὸ δροσερὸν καὶ τὸ εὐγευστον. Πρὸς τοῦτοις καὶ αὐτὸ τὸ ἄρωμα τῶν μῆλων, τῶν ἀχράδων, τοῦ χαμαικεράσου ὡς καὶ αὐτὸ τὸ λεπτότατον ἄρωμα τοῦ ἀνακὰ παρασκευάζει ἀπὸ τὸ ζυμέλιον, τὸ ὅποτον ἐξάγει ἀπὸ τὴν ζύμωσιν τοῦ σακχάρου. Ἀπὸ τὸ φερμικὸν καὶ βενζοϊκὸν ὀξὺ παρασκευάζει ἔλαιον πικραμυγδαλοῦ, ἀπὸ δὲ τὸν χυμὸν τῆς ἐρυθρελάτης κρυσταλλικὰς βελόνας βανιλίνης, ἢτις ἄλλοτε παρήγετο ἀπὸ τοὺς λοβούς μεξικανικοῦ τινος ὄργουσιδου. Κατασκευάζει δὲ καὶ πλείστα ἄλλα, ἅτινα οὐκ ἔστι τοῦ παρόντος ν' ἀπαριθμηθῶμεν. Ἄπασαι ὅμως αὐταὶ τοῦ χημικοῦ αἱ ἐργασίαι ὅσον θαυμασταὶ καὶ ἐν ὄσι, βάσιν ἔχουσι μίαν οὐσίαν, ἢτις παρήχθη ἐν τῷ ζωντανῷ χημείῳ ἐνὸς κυττάρου.

Ἐνταῦθα, εἰς τὸ σημείον τοῦτο περαιοῦνται τὰ ὄσια τῆς ἐπιστήμης μὲ ὅλας τὰς ἀπειροὺς προόδους, τὰς ὁποίας κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετηρίδα ἐποιήσατο ἡ νεώτερα χημεία. Οὐδεμίαν δ' ἐλπίς ὑπάρχει, ὅτι ἡ ἐπιστήμη θέλει δυναθῆ ποτε τεχνικῶς νὰ παραγάγῃ αὐτὴν μάλιστα τὴν σπουδαιοτάτην ἀπατὴν τῶν οὐσιῶν, τὸ πρωτόπλασμα, ὅπερ πλάττει τὴν ζωντανὸν κυτταρικὸν ἴσθον τοῦ φυτοῦ καὶ παρασκευάζει τὰ ἴλικα τῶν μύων καὶ τῶν νεύρων καὶ ἐν γένει τὰ συστατικά τοῦ σώματος τῶν ζῶων. Τὴν αὕτην, ὡς ἡ χημεία ἀδυναμίαν ἔχει καὶ τὸ ζῶον. Οὐδὲν ζῶον δύναιται, ὡς τὸ φυτὸν, νὰ ζῆσθ μόνον μὲ ἀέρα, ὕδωρ καὶ γῆν. Οὐδὲν ζῶον δύναιται τὰς ἀπλὰς χημικὰς ἐνώσεις, οἷαι συμβαίνουσιν ἐν τῇ ἀψύχῳ φύσει, νὰ συνδυάσῃ πρὸς παραγωγὴν ζωϊκῆς οὐσίας—τοῦ πρωτοπλάσματος. Τὸ ζῶον εἶναι ἠναγκασμένον νὰ λαμβάνῃ τὴν οὐσίαν, ἐξ ἧς συνίσταται τὸ κρέας καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ φυτοῦ, καθόσον ταύτην τὸ ζῶον δὲν δύναιται

νὰ παραγάγῃ διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ ζωϊκῶν δυνάμεων. Μόνον τὰ κύτταρα τοῦ φυτοῦ κατέχουσι τὴν δυνάμιν τὰς ἀπλὰς ἐνώσεις τῆς ἀψύχου ὕλης νὰ ἐξευγενίζωσι, μεταβάλλοντα αὐτὴν εἰς ὕλην ἐνεχούσαν ζωὴν. Ἐκαστον ὡσαύτως κύτταρον ἔχει τὴν τέχνην ἐκ τῶν αὐτῶν ἀψύχων ὕλων νὰ παράγῃ καὶ ἄλλα παρασκευάσματα. Ἐντεῦθεν ἔχομεν τὴν ἀπειρον ποικιλίαν οὐσιῶν, αἵτινες παράγονται ἀπὸ τὸ φυτικὸν βασίλειον καὶ ἔχουσι διάφορον ἐνεργεῖαν. Πικρῶς τὴ ἐν πλησίον τοῦ ἄλλου καὶ ὑπὸ τὴν αὐτὴν σκιάν τοῦ δάσους αὐξάνονται τὸ ἀλεκτροπόδιον καὶ στρόγγος ὁ μανικὸς (Atropa belladonna), ἡ κενταυρίς καὶ τὸ δροσκάνιον. Τὸ αὐτὸ ἔδαφος δίδει εἰς τὰς βίζας τῶν φυτῶν τούτων τὴν αὐτὴν τροφήν, ἢ αὐτὴ ἀτμοσφαιρα περιβάλλει αὐτά, καὶ μοιταῦτα τὰ κύτταρα τοῦ πρώτου παρασκευάζουσι καυστικόν, τοῦ δὲ δευτέρου ναρκοτικὸν δηλητήριον, τοῦ τρίτου πικρὸν ἱαμακτικὸν χυμὸν καὶ τοῦ τετάρτου αρωματικὸν ἄρωμα.

Ἐν μέρος τῶν θρεπτικῶν οὐσιῶν καταναλίσκεται τὸ κύτταρον πρὸς ἰδίαν αὐτοῦ αὐξήσιν. Ἐνωρίτερον ὅμως ἢ βραδύτερον, παυούσης τῆς αὐξήσεως, τὸ κύτταρον διατηρεῖ τὸ ἀποκτηθὲν σχῆμα καὶ μέγεθος. Τότε εἶναι πλέον κύτταρον ἀναπτυχθὲν καὶ λέγεται μόνιμον. Ὁμοιάζει τότε μὲ σφαιρὸν, μὲ ὦν ἢ μὲ πολυεδρὸν κρυσταλλόν· ἄλλα κύτταρα εἶναι ἰσόπεδα καὶ τετράπλευρα, ὡς πλίνθοι, καὶ ἄλλα ἀπολήγουσιν ἀκτινωειδῶς ἢ σχηματίζουσι ζητοειδῆ σχῆμα, πλείστα δὲ ἄλλα ἐκτείνονται κατὰ μήκος ὡς σελίδια, σωλῆνες ἢ ἴνες. Ἄλλὰ καὶ ἡ ἐσωτερικὴ τῶν κυττάρων διασκευὴ σὺν τῷ χρόνῳ μεταβάλλεται. Κατὰ τὴν νεότητά τὸ περίβλημα αὐτῶν εἶναι ἀπλὸν καὶ λεπτόν, ἀκολούθως γίνεται σκληρότερον καὶ παχύτερον. Τὰ νέα κύτταρα παρυσιάζουσι κοίλην ἐλικοειδῆ δίοδον ὡς περιστροφικὴν κλίμακα, τὰ δὲ παλαιὰ ὡραίως κύκλους, δίκτυα, ζῶνας ἢ κινεμάτια. Ὡς τὰ ὄστρακα, τὰ πλείστα τῶν κυττάρων παχύνουσι τὸ περίβλημά των, ἐκκρίνοντα νέα στρώματα, ἅτινα ἐσωτερικῶς ἐπενδύουσιν τὰ ἀρχαιότερα. Τοιοῦτο τοῦτον τὸ περίβλημα φυσικῶ τῷ λόγῳ καθίσταται τόσον ἰσχυρότερον, ὅσον περισσότερον ἐγένετο παχύτερον. Ὅταν τὸ κοίλον τῶν κυττάρων σχεδὸν πληρωθῇ καθ' ὅλοκληρίαν μὲ τοιαῦτα στρώματα, ἀποκτῶσι ταῦτα τὴν σκληρότητα καὶ στερεότητα τοῦ σιδήρου, ὡς τοῦτο παρατηροῦμεν εἰς τὴν ἔβενον καὶ εἰς τὰ τοιοῦτου εἶδους ξύλα.

Ὅσον παχύτερος ὅμως εἶναι ὁ κυτταρικός τοίχος (περίβλημα, μεμβράνη), τόσον δυσκολώτερον διέρχονται διὰ τῶν ἀσπῶν αὐτοῦ πόρων τὰ βευστὰ καὶ τὰ αἲρια. Ἡ παχύτης λοιπὸν αὐξανομένη ἤθελε συνεπάγῃ ἐπὶ τέλος ἐνεκα ἐλλείψεως τροφῆς τὸν θάνατον τοῦ ἐν αὐτῷ διχμέοντος πρωτοπλά-

σματος. Οὕτω τὸ πρωτόπλασμα ἤθελεν ἐνταρυσθῆ ζωντανὸν ἐντὸς τοῦ τάφου, τὸν ὁποῖον μόνον τοῦ ἔκτισε. Διὰ θαυμασίας ὁμοῦ διατάξεις προνοήθη ἕπως μὴ πάσῃ ὀλοσχερῶς ἢ τροφῇ τῶν κυττάρων, καθόσον τοῦ τοίχου παχυνομένου καὶ ἰσχυροποιουμένου, μένουσι δίοδοι τινες. Διὰ τῶν ὁποίων ἐξακολουθεῖ ἡ μεταξὺ τῶν κυττάρων συγκοινωνία. Τοῦτο δὲ προκύπτει ἐκ τοῦ ὅ,τι ὁ κυτταρικός τοίχος δὲν παχύνεται καθ' ἅπαντα αὐτοῦ τὰ μέρη, ἀλλ' ἐν τισὶ θέσεσι διατηρεῖ τὴν λεπτότητα αὐτοῦ. Αἱ θέσεις αὗται ὡς πόροι ἢ σωλήνες φέρουσι πρὸς τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ κυττάρου, φαίνονται δὲ ὡς στίγματα διὰ τοῦ μικροσκοπίου. Ἄξισημείωτον εἶναι ὅτι ἐν ἐκάστη θέσει, ὅπου τοιοῦτος σωλὴν διαπερᾶ τὸν παχυνθέντα τοίχον, ἐκεῖ ἀκριβῶς ἀνταποκρίνεται καὶ ὁ σωλὴν τοῦ πλησίον κυττάρου, οὕτως ὥστε τῶν δύο σωλήνων συναντωμένων καὶ μόνον διὰ λεπτοῦ διαχωρισματος χωριζομένων, διατηρεῖται διὰ τῶν πόρων τοῦ διαχωρισματος τούτου ἡ συγκοινωνία ἕνευ τινὸς ἐμποδίου.

Οὐδὲν ἦντρον καὶ τὸ φυτικὸν κύτταρον ὑποκίπτει εἰς τὴν γενικὴν τῶν ζώωντων εἰσαγωγήν, γηράσκει καὶ ἀποθνήσκει. Σπανίως τὸ κύτταρον ἐπιζῆ ἐν θέσει πρὸς τὸ τέλος τοῦ φθινοπώρου ἄρχεται ἐλαττωμένη ἡ ζωικὴ αὐτοῦ ἐνέργεια· βλαβηρῶν τὸ τελειῶς αὐτοῦ πρωτόπλασμα διαλύεται καὶ μόνον τὸ στερεὸν αὐτοῦ περιβλήμα — ὁ τοίχος — διατηρεῖται ἐπὶ ἔτος ἢ ἐπὶ ἑκατονταετηρίδας ὡς κενὸν δωμάτιον, τοῦ ὁποῖου ὁ κάτοικος πρὸ πολλοῦ ἐξηφανίσθη.

Τὸ κύτταρον ἐν τούτοις ἔχει τὴν ἰκανότητα νὰ διακωνίζηται διὰ τῆς παραγωγῆς ἄλλων κυττάρων, ἐφ' ὅσον αὐτὸ εἶναι ἐν τῇ νεανικῇ ἡλικίᾳ. Ἀποαλλάκτως ὅπως ὁ σκόληξ δριλὸς διχάζεται εἰς δύο μέρη, ἕκαστον τῶν ὁποίων γίνεται καὶ ἀναπτύσσεται εἰς αὐτοτελῆ σκόληκα, οὕτω καὶ τὸ κύτταρον διχάζεται εἰς δύο θυγατρικά κύτταρα, τὰ ὁποῖα ἀντικαθιστῶσι τὸ μητρικὸν κύτταρον καὶ ἐξακολουθοῦσι μὲ νεανικὴν δυνάμιν τὴν ζωικὴν αὐτῶν λειτουργίαν. Κατὰ τὸν μερισμὸν τοῦτον τῶν κυττάρων παρατηροῦμεν ὑπὸ τῆ μικροσκοπίου εἰς τὸ κυτταρικὸν σῶμα παραδόξους ἐσωτερικάς καὶ ἐξωτερικάς κινήσεις ὑπὸ ἀγνώστων δυνάμεων προσερχομένας, αἵτινες φαίνονται ἔχουσαι τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν κυτταρικῶν πυρήνα — κεντρικὸν σφαιρικὸν ὄργανον — ὅστις κρέμαται ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ κυττάρου.

Αὗται εἶναι ἐν συντόμῳ ἡ οἰκονομία τοῦ φυτικοῦ κυττάρου. Αὐτὴ τρέφεται διὰ τῆς προσλήψεως ῥευστῶν καὶ ἀερῶδων οὐσιῶν, κατεργάζεται ταύτας μεταβάλλον αὐτὰς εἰς ποικίλα καὶ διάφορα προϊόντα, διακινεῖ καὶ ἀνακινεῖ, παχύνεται καὶ στερεοποιεῖ τὸ περιβλήμα του, πλὴν οὕτως ὥστε νὰ διατελῆ εἰς συγκοινωνίαν μὲ τὰ γειτονικά κύτταρα, διὰ δὲ τοῦ μερισμοῦ ἀνανεοῦται γη-

ράσκει καὶ τέλος ἀποθνήσκει. Ἄς βίβωμεν λοιπὸν ἤδη ἐν βλέμμα ἐπὶ τῶν διατάξεων καὶ τῶν νόμων, κατὰ τοὺς ὁποίους τὰ κύτταρα ἐν ὀργανικῷ συνδέσμῳ, ὡς πολιτικὴ κοινωνία, ἐνεργοῦσι καὶ πράττουσιν.

Ἐκ τοῦ γερμανικοῦ Π. Σ. ΒΑΣΑΜΑΚΗΣ

ΑΝΩ ΚΑΤΩ

ΙΔΙΟΤΡΟΠΙΑ ΤΩΝ ΩΡΟΛΟΓΙΩΝ

Ἀνακρισθέντως τὰ ὠρολόγια τῆς τσέπης εἶναι πολὺ παράξενα πράγματα. Ἐχουσιν ἀπροσδοκίτους τινὰς ἰδιότητες, περὶ τῶν ὁποίων οὐδεμία τέως ὑπῆρχεν ἐξήγησις. Ὅτε πρὸ τινος ἐν Νέα Ὑόρκη τὸ βόρειον σέλας ἐπὶ πολλὰς κατὰ σειρὰν νύκτας ἐρώτιζε λαμπρῶν μαγευτικῶς τὸν ὀρίζοντα, ὑπελογίσθη ὅτι ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ νυκτὶ ἔσπασαν τὰ ἐλατήρια πλέον τῶν τριῶν χιλιάδων ὠρολογίων. Ὁ ὑπολογισμὸς οὗτος βραδύεται ἐπὶ πραγματικῶς γενομένων ἐπιμελῶν ἐξετάσεων. Ἀπεδείχθη δὲ δι' αὐτοῦ ὅτι καλὰ, εὐαίσθητα ἰδίως, ὠρολόγια ἐπηρεάζονται ὑπὸ τῆς ἠλεκτρικῆς διαταραχῆς τῆς ἀτμοσφαιρας. Κατὰ τοὺς μῆνας Ἰουνίου, Ἰουλίου καὶ Αὐγούστου, καθ' ἃς τὸ φαινόμενον τοῦ βόρειου σέλας εἶνε συχνότερον, θραύονται πολὺ περισσότερα ἐλατήρια ὠρολογίων ἢ καθ' ὅλον τὸν λοιπὸν χρόνον τοῦ ἔτους. Θραύονται δὲ τὰ ἐλατήρια διαφοροτρόπως, θρυμματιζόμενα ἐνίοτε οὕτως ὥστε νὰ γίνωνται εἴκοσι καὶ πλέον τεμάχια.

Εἶνε βέβαιον πλεόν ὅτι, ἀρότου ἢ χρῆσις τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτός ἐγενικεύθη μέγας ἀριθμὸς ὠρολογίων, ἐξ ὧν τινὰ ἀρίστης ποιότητος, ἐμαγνητίσθησαν. Ὡς μαγνητισμένα δὲ ἐγενίον ἀχρηστα εἰς τοὺς ἰδιοκτήτας αὐτῶν ὡς δείκται τοῦ χρόνου.

Τὸ πάθημα τοῦτο θεωρεῖται ἀθεράπευτον, χιλιάδες δ' ὠρολογίων ἐπετάχθησαν ἀπὸ ἐξωδαύθη οὐκ ὀλίγον χρῆμα πρὸς διόρθωσιν τῶν ἐπιματιῶν. Διάφοροι ἐδοκιμάσθησαν μέθοδοι πρὸς ἐξουδετέρωσιν τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ πᾶσαι σχεδὸν ἀπέτυχον ἢ ἐπέφερον μερικὰ μόνον ἀποτελέσματα.

ΤΟ ΣΤΕΜΜΑ ΤΟΥ ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ

Τὸ νέον στέμμα, τὸ ὁποῖον ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας πρὸ ὀλίγου παρεσκεύασεν, εἶναι ὄντως χρυσοῦργημα τῆς χρυσοχοικῆς καλλιτεχνίας. Οἱ πολιτικοὶ λίθοι ἐξελεγχθησαν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ ἐλήφθησαν ἐπὶ τούτῳ ἀπὸ τοῦ θησαυροφυλακίου τῶν Χοεντζόλλερν. Οἱ ἀδάμαντες καὶ οἱ μαργαρίται, οἵτινες περικοσμοῦσι τὸ στέμμα, εἰσὶν οἱ ὠραιότεροι ἐκ τῶν γνωστῶν ἐν τῷ κόσμῳ. Τὸ σχῆμα τοῦ στέμματος ἔχει τὸν τύπον τοῦ στέμματος Φρειδερίκου τοῦ πρώτου βασιλέως τῆς Πρωσίας. Μέχρι τοῦδε οἱ βασιλεῖς τῆς Πρωσίας μετεδίβαζον εἰς τοὺς διαδόχους αὐτῶν τὸ σκήπτρον καὶ τὴν σπάθην τὴν βασιλικήν, κατέλειπον δ' εἰς τοὺς διαδόχους αὐτῶν τὴν ἐλευθερίαν νὰ κατασκευάζωσι στέμματα κατὰ τὴν ἐρεξιν καὶ τὸ καλλιτεχνικὸν αὐτῶν εἶδημα. Οὕτω καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος Β' κατασκεύασεν ἤδη στέμμα τῆς αὐτοκρατορίας.

ΑΣΤΕΡΟΣΚΟΠΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ ΔΙΕΘΝΕΣ ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ (24 — 30 Ἰουλίου)

Μετεωρολογικὰ Στοιχεῖα Ἀθηνῶν	Ἡ μέρα							Ἐξηγήσεις
	24	25	26	27	28	29	30	
Βαρομετρικὴ πίεσις	753,9	753,0	752,0	750,7	752,1	754,2	753,4	Ἡ βαρομετρικὴ πίεσις παριστᾷ τὸ ὕψος τῆς ὑδραργυρικῆς στήλης, τῆς μετρούσης τὸ βάρος τοῦ ἀνωθεν τοῦ βαρομέτρου ἀτμοσφαιρικοῦ αἰέρος· ἐκτιμᾶται δὲ εἰς χιλιοστὰ τοῦ μέτρου.
Μέση θερμοκρασία	31,0	31,4	33,0	33,9	27,6	25,9	25,5	Ἡ μέση θερμοκρασία κατὰ τὴν ἑκατοντάδαθμον κλίμακα ἐκτιμώμενη, παριστᾷ τὸν μέσον ὄρον τῶν διαφόρων θερμοκρασιῶν τῆς ἡμέρας.
Μεγίστη θερμοκρασία	38,0	36,2	38,7	39,5	30,0	29,7	29,5	Ἡ μεγίστη θερμοκρασία παριστᾷ τὴν ὑψηλότεραν κατὰ τὴν διάρκειαν ἐκάστης ἡμέρας θερμοκρασίαν.
Ἐλάχιστη θερμοκρασία	25,4	25,1	24,9	28,8	27,4	23,4	22,5	Ἡ ἐλάχιστη θερμοκρασία παριστᾷ τὴν χαμηλότεραν κατὰ τὴν διάρκειαν ἐκάστης ἡμέρας θερμοκρασίαν.
Σχετικὴ ὑγρασία	44	37	30	26	54	45	48	Ἡ σχετικὴ ὑγρασία παριστᾷ τὸν λόγον τῆς πραγματικῆς ὑγρασίας τῆς ἀτμοσφαιρας πρὸς τὴν μεγίστην δυνατὴν ὑπὸ τὰς αὐτὰς συνθήκας ἐκτιμᾶται δὲ ἀπὸ τοῦ 0 μέχρι τοῦ 100· τὸ 0 παριστᾷ τὴν τελείαν ξηρασίαν, τὸ δὲ 100 τὴν μεγίστην ὑγρασίαν τῆς ἀτμοσφαιρας.
Ἀπόλυτος ὑγρασία	13,20	12,15	10,55	10,11	14,30	10,87	11,52	Ἡ ἀπόλυτος ὑγρασία σημαίνει τὴν ποσότητα τῶν ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ ὑδατῶν ἐκτιμᾶται δὲ ἐκ τῆς πίεσεως, ἢν ἐπιφέρουσι οὗτοι ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων, μεθ' ὧν εὐρίσκονται εἰς ἐπαφὴν, διὰ τοῦ ὕψους ὑδραργυρικῆς στήλης ἰσορροπούσης τὴν πίεσιν ταύτην.
Βροχὴ	—	—	—	—	—	—	—	Ἡ βροχὴ καὶ ἡ χιὼν ἐκτιμῶνται εἰς χιλιοστὰ τοῦ μέτρου καθ' ὕψος ἀνω τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς.
Χιὼν	—	—	—	—	—	—	—	Τὰ νέφη ἐκτιμῶνται ἀπὸ τοῦ 0 ἕως 10· τὸ 0 παριστᾷ τὸν ἐτέλους ἀνεφελὸν οὐρανόν, τὸ δὲ 10 τὸν τελείως κεκαλυμμένον ὑπὸ νεφῶν.
Χάλαζα	—	—	—	—	—	—	—	Ἡ ἔντασις τῶν ἀνέμων ἐκτιμᾶται ἀπὸ 0 ἕως 9· τὸ 0 παριστᾷ τὴν νηνεμίαν, τὸ δὲ 9 τὴν θυελλαν.
Νέφη	0	0	0	1	1	1	0	Ἡ κατάστασις τῆς θαλάσσης ἐκτιμᾶται κατὰ τὴν ἑξῆς κλίμακα: 0 = γ α λ η ν α ἰ α, 1 = τ ε τ α ρ α γ μ ε ν η, 2 = κ υ μ α τ ὠ δ η ς, 3 = τ ρ ι κ υ μ ῖ ο ὠ δ η ς, 4 = ἀ γ ρ ῖ α.
Ἄνεμος καὶ ἔντασις αὐτοῦ	BA.2	BA.2	BA.3	BA.3	BA.7	BA.7	BA.5	
Θάλασσα	0	1	1	0	3	3	2	
Μέσαι θερμοκρασίαι Ἑυρώπης								
Κέρκυρα	26,0	27,0	25,0	27,5	25,0	25,0	25,0	
Βόλος	28,5	28,0	29,0	31,0	30,0	27,5	26,0	
Πάτρα	29,0	30,5	31,0	31,0	26,5	27,5	28,5	
Τρίπολις	26,5	26,5	28,5	28,5	26,0	23,0	23,0	
Κωνσταντινουπόλις	25,5	26,5	27,0	26,5	25,5	24,0	23,5	
Ὁδησός	25,5	25,5	25,7	18,4	19,6	21,7	—	
Βατούρι	—	24,5	25,1	—	—	23,7	—	
Παρίσι	14,9	14,8	16,8	15,8	16,9	17,7	16,7	
Ῥώμη	23,5	26,0	24,5	22,0	24,0	23,5	23,5	
Νεάπολις	25,5	27,0	25,0	22,0	23,0	24,0	24,0	
Βρισηδίου	27,0	—	—	28,5	26,5	25,5	20,5	
Καλιάρη	—	25,5	24,0	23,0	22,5	23,5	22,5	
Πανορμόν	—	—	27,0	24,5	—	—	—	
Μελίτη	28,5	30,0	26,5	25,5	24,5	25,5	25,0	

Παρατηρήσεις. — Ἡ θερμοκρασία τῆς ἀτμοσφαιρας, ἥτις μέχρι τῆς 27 ἐξακολουθεῖ ἀνερχομένη, φθίσασα μέχρι 40 περιπου βαθμῶν, κατέληεν ἀποτόμως κατὰ δέκα περιπου βαθμοὺς σχετικῶς πρὸς τὸ ἡμερήσιον μέγιστον ὕψος καὶ κατὰ 6 σχετικῶς πρὸς τὸν μέσον ὄρον τῆς ἡμέρας. Καθ' ὅλον τὸ εσθῆμερον αὐτὸ ὁ ἐπικρατήσας ἀνεμὸς εἶνε ὁ BA (ἐτήσιος) ἢ σφοδρότης αὐτοῦ ἔφθασε κατὰ τὴν 28 καὶ 29 μέχρι τῆς θυελλῆς, ἢ δὲ κατάστασις τῆς θαλάσσης κατὰ τὰς αὐτὰς ἡμέρας κατέστη τρικυμιώδης.

ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἀρχαιολογικά

Ἐργαται τῆς μονῆς Κορώνης ἐν Θεσσαλίᾳ σκαπτοντες περὶ αὐτῆς εὐρον σφραγίδα φέρουσαν τὸν τύπον τῆς γεννήσεως τῆς Θεοτόκου, τὸ ἔτος 1128 καὶ τὰς λέξεις: *Γέννησις τῆς Θεοτόκου ἐπαρχία Φαναρίων*. Ἐκ τῆς σφραγίδος ταύτης φαίνεται ὅτι ἡ μονὴ ἐκτίσθη πρὸ τοῦ ἔτους 1128, ἤτοι πρὸ χιλίων ἐτῶν, εικάζεται δὲ ὅτι ἐθεμελιώθη ἐπὶ τῆς βασιλείας Θεοφίλου τοῦ εἰκονομάχου. Ἡ ἀγιογραφία τῆς μονῆς λέγεται ὅτι εἶνε ἐκ τῶν εἰκόνων τοῦ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, εὐρήνται δ' ἐν αὐτῇ τὰ ὅσα καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Φαναρίου Σεραφεῖμ μαρτυροῦσαντος ἐν ἔτει 1601.

Φιλολογικά

Ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις ἐψηφίσθη, τελευταῖον νόμος προστατευῶν τὴν ἰδιοκτησίαν τῶν Γάλλων συγγραμμάτων, κλιτεχνῶν καὶ συνθετῶν. Ἐκ τοῦ νόμου τούτου πρῶτος ὠφελήθη ὁ Ζολᾶ. Οἱ Ἀμερικανοὶ ἐκδόται συνήθην ἀληθῆ μάχην, ὅπως ἀναλίσκωσι τὴν ἄδειαν τῆς μεταφράσεως τοῦ προσεχοῦς ἔργου τοῦ Ζολᾶ, γὰρ εἰς δὲ εἰς τὸν ἀναπτυχθέντα μεταξύ τῶν ἐκδοτῶν ἀνταγωνισμὸν ἢ μεταφράσει τοῦ ἔργου παρεμφερῆ εἰς τὸν οἶκον Κασπάλ καὶ Σία τῆς Νέας Ἰόρκης, ἐπὶ τιμῇ τετραπλασίᾳ τῆς ἀρχικῆς προσερχθείσῃ.

— Τὸν Σεπτέμβριον συνέρχεται ἐν Βερολίνῳ διεθνὲς συνέδριον τῶν συγγραφέων καὶ δημοσιογράφων, εἰς ὃ ἐδήλωσεν ἡδὴ, ὅτι θὰ λάβῃ μέρος καὶ ἡ ἐν Παρισίῳ διεθνὴς Φιλολογικὴ καὶ Καλλιτεχνικὴ Ἐταιρία.

Ἐκπαιδευτικά

Κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος ἐθεσθεύθη, ἐν τῷ Παλαινῷ τῆς Βουαρίας, ὅτι μεταξύ 2,772 κληρωτῶν τρεῖς μόνον δὲν ἔγνωσαν ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν. Ἀλλὰ τὸ Παλαινὸν δὲν ἀποτελεῖ ἐξήρεσιν ὑπὸ τὴν ἐποψὴν ταύτην, διότι τὸ σύνολον τῆς στατιστικῆς δεικνύει ἐπὶ 20,584 ἕξτεσθέντων κληρωτῶν εἰ μόνον ἀγράμματοι. Ἐκ τούτων εἰς κατήγετο ἐκ τῆς Κάτω Βουαρίας καὶ δύο ἐκ τῆς Ἄνω Φραγκονίας, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων διαιμεριστῶν τῆς Βουαρίας δὲν ὑπῆρχεν οὔτε εἰς ἀγράμματος.

— Γερμανὸς ἰατρός ἐξέτασας 180 ἡλίθια παιδιά ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς ἐπίδοσιν εἰς τὴν μουσικὴν, ἐξεπλάγη παρατηροῦντας ὅτι τὰ πλείστα ἐξ αὐτῶν εἶχον εἰς βαθμὸν κτίσει μείωτον τὸ μουσικὸν κίσημα καὶ κλίσην πρὸς τὴν μουσικὴν.

Ἀπογραφικά

Ἡ Ἐφημερίς τοῦ Φῶς ἀναγράφουσα τὰ τελευταῖα ἀποτελέσματα τῆς ἀπογραφῆς τοῦ πληθυσμοῦ ἐν Γαλλίᾳ συνάγει τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ Γαλλία

ἐντὸς εἴκοσιν ἐτῶν θὰ ἔχῃ πληθυσμὸν 39 ἑκατομμυρίων, ἐν ᾧ ἀπ' ἐναντίας ἡ Γερμανία θὰ ἔχῃ πληθυσμὸν 60 ἑκατομμυρίων.

Παντοῖα

Φαίνεται ὅτι ὁ πρίγκηψ Βίσμαρκ ἐγγεῖνε πολὺ φειδύλος εἰς παροχὴν αὐτογράφων πρὸς τοὺς συλλογὰς τοιούτων μνημείων. Ἐνεκα τούτου τὰ αὐτογραφα τοῦ πρῶην ἀρχικαγκελαρίου κατήντησαν πολυτιμώτατα. Ἀπλὴ ὑπογραφή του πωλεῖται ἀντὶ 250 φράγκων, μικρὰ δὲ ἰδιόγραφος σημειώσις του ἐκ 16 λέξεων ἐπωλήθη ἀντὶ 1000 φράγκων.

— Ὁ περίφημος Ἴταλὸς ζωγράφος Σιμέντης παρερρόνησεν. Ὡς ἀρωγὴ τοῦ παθήματός του λέγεται ἡ μελαγχολία ἧτις τὸν κατέλαβε, διότι ὁ βασιλεὺς Οὐθέροτος δὲν ἤγγραψε τὴν θαυμασίαν εἰκόνα του, τὴν παριστώσαν τὰς τελευταίας στιγμὰς τοῦ Βίκτωρος Ἐμμανουήλ.

— Ἐμπορὸς τις ἐν Βερολίνῳ εἶνε κάτοχος συλλογῆς αὐτογράφων ἐπιστολῶν τοῦ Γκαίτε πρὸς τὴν κυρίαν Στίαν, αἵτινες μετ' ἄλλων τοῦ ποιητοῦ αὐτογράφων ἀποτελοῦσι τόμον ἐκ 1748 σελίδων. Ἡ συλλογὴ αὕτη ἐξετέθη εἰς πώλησιν ἀντὶ 150,000 φράγκων.

— Ἐπὶ τῇ συμπληρωσῇ πεντηκονταετίας ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ στενογραφικοῦ συστήματος τοῦ Στόλσε θὰ τελεσθῇ ἐν Βερολίνῳ τὸν προσεχῆ Σεπτέμβριον διεθνὲς συνέδριον τῶν στενογράφων.

— Μεγαλοπροεπιὸς παρασκευάζονται νὰ ἐορτάσωσιν ἐν Ἰσπανίᾳ τὴν τετάρτην ἑκατονταετηρίδα ἀπὸ τῆς ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς. Τῆς ἐν Μεδρίτη κεντρικῆς ἐπιτροπῆς προίσταται αὐτὸς ὁ πρωθυπουργὸς κ. Κανόβας, ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς δὲ ταύτης συνετάχθη τὸ πρόγραμμα τῶν ἐπιστημονικῶν ἡρώων καὶ τῶν ἐθνικῶν ἐορτῶν, αἵτινες θὰ τελεσθῶσι πρὸς τιμὴν τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἐν Παρισίῳ Ἰσπανὸς πρεσβευτὴς παρὰ δυνάμει ἐργάζεται, ἵνα κατορθωθῇ νὰ συμμετάσχωσι καὶ ἄλλοι λόγοι καὶ ἐπιστήμονες τῶν ἐν Ἰσπανίᾳ ἐορτῶν.

ΑΝΑ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗΝ

ΔΕΡΒΙΣΗΣ

τῶν ἐπιστημονικῶν ἡρώων καὶ τῶν ἐθνικῶν ἐορτῶν, αἵτινες θὰ τελεσθῶσι πρὸς τιμὴν τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἐν Παρισίῳ Ἰσπανὸς πρεσβευτὴς παρὰ δυνάμει ἐργάζεται, ἵνα κατορθωθῇ νὰ συμμετάσχωσι καὶ ἄλλοι λόγοι καὶ ἐπιστήμονες τῶν ἐν Ἰσπανίᾳ ἐορτῶν.

ΤΑ ΜΙΚΡΑ ΧΑΡΤΙΑ

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ

- Ἐρ. Ποῖον χρέος πληρώνει τὸν μεγαλύτερον τοκον.
- Ἀπ. Τὸ χρεωστούμενον πρὸς τὴν Μιχαλοῦν.
- Ἐρ. Πότε σφάλλομεν εὐκολιώτερον.
- Ἀπ. Ὅταν λογαριάζομεν χωρὶς τὸν ξενόδοχον.
- Ἐρ. Τίνος ὁμολογία πιστεύεται περισσότερο.
- Ἀπ. Δι' ὁμολογίας... τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς.

Ῥήγας.